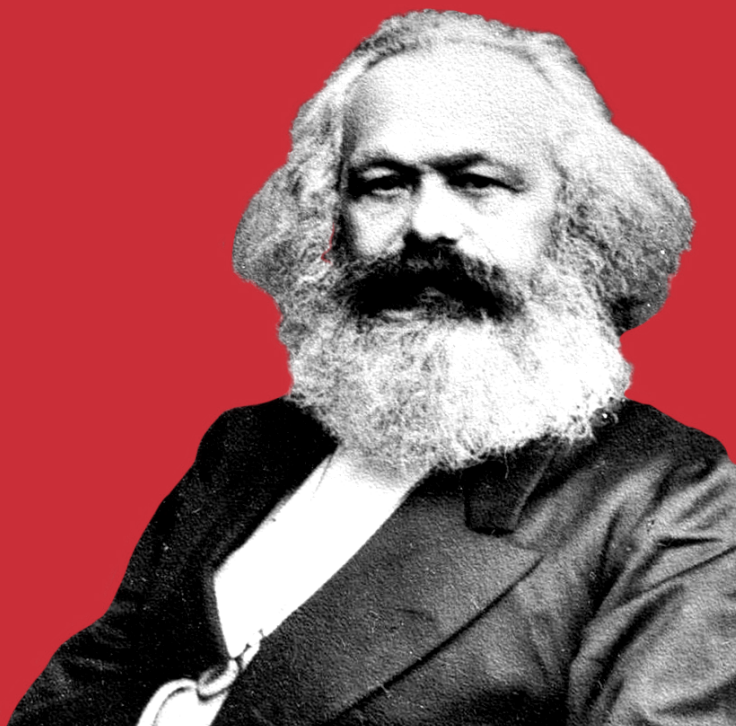

- ⊕ **Arts escèniques:** 'La importància de ser Frank' al TNC
- ⊕ **Festivals:** 'Terrats en cultura' a Barcelona
- ⊕ **Lletres:** VLC Negra a València

KARL MARX

HERÈNCIA I VIGÈNCIA

200 ANIVERSARI DEL NAIXEMENT (1818-2018)

ENTREVISTA ANDREW DAVIS DIRECTOR EXECUTIU DEL CATALONIA AMERICA COUNCIL

*'El Catalonia America Council
s'escarrassarà per enfortir la relació
entre Catalunya i els Estats Units'*

CARTES PER LA LLIBERTAT MAGDA ORENICH A JOSEP RULL

'Jo també tenia fills petits quan vaig ser a la presó'

CRÒNICA DE PERE CARDÚS

De la dissolució d'ETA a l'exigència al govern espanyol: absències, llengües no mossegades i Cyrano de Bergerac a Arnaga Etxea

CRATURES DES DEL BALCÓ

MERCÈ IBARZ

Exposició de Solé Vendrell
al Palau Robert. MI

**Carme Solé Vendrell
exposa al Palau
Robert cinquanta anys
d'il·lustració i quatre de la
seva campanya pels drets
dels infants vulnerats per
les guerres**

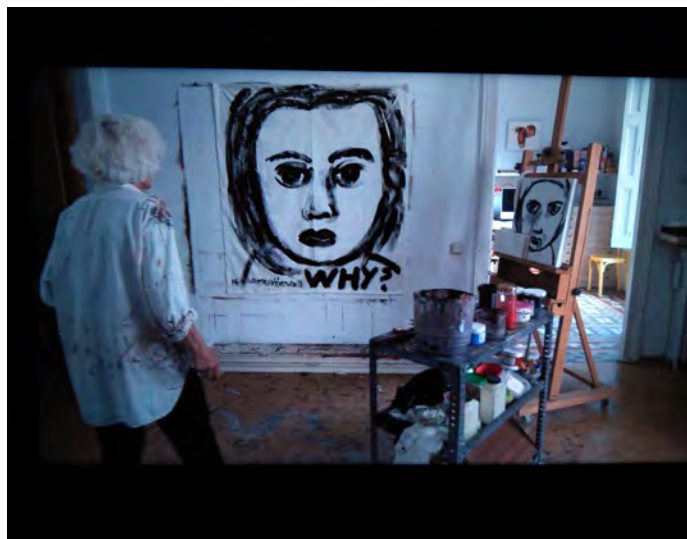
Fa temps que per alguns carrers del barri, no gaires però en més d'un, veig, en un balcó, una cara de criatura dibuixada amb traços negres sobre un llençol blanc que em fita. I una sola paraula escrita: Why? De vegades, en català: Per què? És, són, una altra bandera. Una bandera sense colors, només el negre. No és tampoc un grafit, tot i semblar-ho pel traç. No està pintat a la paret. Penja d'un balcó. Al carrer de Girona, al de Mallorca, al passeig de Sant Joan, a Consell de Cent, a la placeta del Pi quan hi baixo. Ara finalment sé d'on surten. Els ha fet la il·lustradora i pintora Carme Solé Vendrell! Discreta i tossuda, continua així reclamant atenció sobre els maltractats drets de la infància arreu on la guerra campa, arreu on les criatures malviuen. Criatures de la guerra.

He sabut que l'autora és ella per l'exposició que li dedica el Palau Robert de Barcelona, que us recomano. És una capsa de sorpreses. Abans d'entrar-hi, fixeu-vos en la banda de la Diagonal, on hi ha l'entrada directa al jardí: seixanta cares d'aquestes criatures ens miren. És un mural que estaria bé que s'hi quedés. Desafien el mal temps i, amb les seves mirades

franques i directes, sense escarafalls, només les cares i prou, ens diuen que hi són. Hi són.

La Solé Vendrell no se les ha inventades, la cara de cada criatura és l'expressió d'una personeta concreta que ha conegut o vist en fotografia. Nens de la guerra. Com és que no n'havia sabut res abans, d'aquestes cares als balcons, aquests Why / Per què? Ni tan sols se m'havia acudit googlejar-ho. N'hauria trobat referències, la campanya ha tingut un cert ressò mediàtic. Però no prou. Hi penso mentre visito l'exposició i rumio que no ens preguntem gaire res sobre el que veiem pels carrers, tantes imatges que se sobreposen les unes a les altres. Si de balcons parlem, les banderes han acaparat els últims anys les balconades i no veiem gran cosa més. Fins pot passar que no vegem aquestes cares ara mateix, reunides a la Diagonal que toca el passeig de Gràcia. Si no us hi fixeu abans d'entrar a l'expo, feu-ho després. No, no és cap reclam publicitari d'aquells que es mengen la vista pels carrers. Són criatures de la guerra.

El projecte va nèixer el 2014 i és una de les col·laboracions estretes de Carme Solé amb Jaume Escala, el cantant que com a escriptor acompanya la pintora. Amics i coneguts els van deixar els primers balcons i, sense fer soroll, els dibuixos s'han anat estenent i fent-se presents als carrers, amb discreció i constància. Actualment ja són més de cent les cares pintades que s'han anat penjant als balcons, molts de la ciutat de Barcelona, també a Girona i Granollers, també en pobles petits. Ha arribat a Xixon i Còrdova. Ella voldria poder fer una gran tela que anés viatjant i posés la pregunta encara més fort i enllà, aquest per què els nens no poden ser nens, per què els seus drets són constantment vulnerats. Quan va començar, cada nen pintat era la criatura d'una guerra concreta. Vint-i-cinc guerres, llavors, va constatar. Ara en són més de cent.

Carme Solé Vendrell
pintant al seu estudi.

CEDIDA

Diu molt de Carme Solé Vendrell que aquesta retrospectiva actual se centri més en els drets vulnerats de les criatures que en els seus propis i fenomenals èxits com a il·lustradora des de fa cinquanta anys. Cinc dècades d'una creativitat meravellosa al voltant de la literatura il·lustrada per a infants i joves. És una filla més del barri d'Horta, aquest indret tan creatiu de la història artística de Barcelona. Hi va nèixer el 1944. Veure-la treballar, en un vídeo de l'expo, és assistir a l'expressió d'una vitalitat formidable que per sort no té aturador. També fa escultura, encara que no en digui així. La massa que es veu en una de les sales, a sobre de la qual una criatura mira cap al cel, despullada i també confiada, és això, una escultura potent.

Ha il·lustrat més de mil volums i és reconeguda internacionalment, la Solé Vendrell. L'exposició que dóna compte d'aquest llarg recorregut, iniciat el 1968, està molt ben feta. S'hi pot veure el seu procés de treball, que comença quan l'autora llegeix el text i es planteja els trets físics dels personatges, com vesteixen i on estan, on viuen, per on caminen. També què senten, és clar. Aquest és el punt especial de la Solé Vendrell. Sovint el seu dibuix, la seva narrativa visual, es fixa en allò que el text calla, que no diu. Per això García Márquez va deixar que ella, i només ella, il·lustrés els seus contes. Els dibuixos i els colors de la Solé Vendrell acompanyen la literatura perquè són literatura per ells mateixos. Diuen amb subtileza allò que el text escrit només deixa fluir.

Com les cares i expressions de les criatures de la guerra que ens miren. 🖼️

Dibuix per al conte de García Márquez 'La siesta del martes'. CEDIDA

L'HERÈNCIA DE MARX

ALBERT BOTRAN

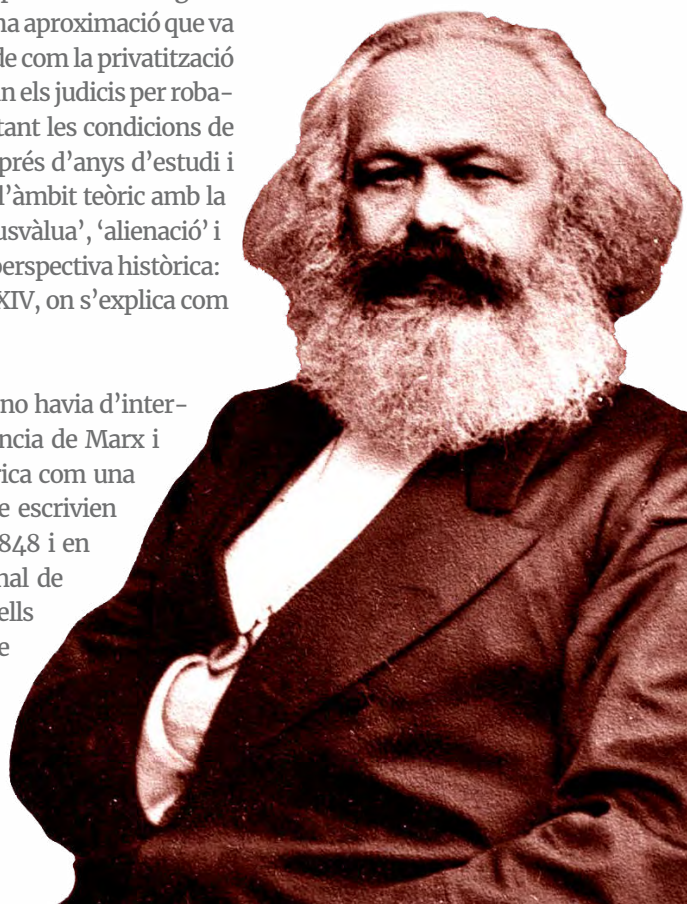
«Avui se'ns fa necessari explicar el capitalisme espanyol (i el francès), lligat al capitalisme mundial, com una manera d'entendre a qui ens enfrontem quan volem fer néixer la República a Catalunya i al conjunt de Països Catalans»

El dret d'herència havia de ser abolit, segons que establia el *Manifest comunista*. Una mesura necessària contra l'acumulació de béns que perpetua les desigualtats entre classes. Uns anys abans d'escriure això, Marx bé havia acceptat els 6.000 francs que li havia deixat el seu pare en morir. Però quan va arribar el moment, la contradicció va ser inexistente: Marx va morir sense béns i sense fer testament. Les seves propietats es limitaven a alguns mobles i molts llibres, que van passar al seu gran amic i col·laborador Friedrich Engels, amb qui, entre moltes altres coses, havia escrit aquell brillant *Manifest*.

Però l'herència que ningú pot abolir, malgrat els intents, és la de la seva obra.

Perdura perquè Marx i Engels van explicar com ningú la manera com funcionava el capitalisme. Una aproximació que va començar pel periodisme, fent la crònica de com la privatització dels boscos havia fet que es multipliquessin els judicis per robatoris de llenya; o, en el cas d'Engels, relatant les condicions de vida de la classe obrera a Anglaterra. Després d'anys d'estudi i reflexió, l'anàlisi es va anar enriquint en l'àmbit teòric amb la definició de conceptes com ara 'valor', 'plusvàlua', 'alienació' i 'fetitxisme'. Sense perdre de vista mai la perspectiva històrica: un dels millors capítols d'*El capital* és el XXIV, on s'explica com es va produir l'acumulació originària.

L'explicació d'aquest sistema econòmic no havia d'interessar tan sols els economistes. La militància de Marx i Engels els feia entendre la seva obra teòrica com una forma més de lluita. Per això, alhora que escriven es van involucrar en les revolucions de 1848 i en la construcció de l'Associació Internacional de Treballadors. La difusió del marxisme, aquells anys de la Primera Internacional i mentre va viure Marx, es va limitar a la franja central d'Europa, des de França fins a l'oest de Rússia. Els Països Catalans, per exemple, en van quedar molt al marge.

Si l'herència de Marx no es pot abolir, és en gran mesura perquè se l'han anat fent seva tots els pobles del món

Totes les lluites per la llibertat hi han trobat referències per a entendre els respectius processos

Però si l'herència de Marx no es pot abolir, és en gran mesura perquè, en el temps que va seguir la seva mort, se l'han anat fent seva tots els pobles del món. Serveix com a exemple l'estàtua de bronze de Marx que, en ocasió d'aquests 200 anys del seu naixement, el govern de la República Popular Xinesa ha regalat a Trèveris, la seva vila natal.

Ludwig von Mises, referent del liberalisme més antisocialista, va deixar escrit que el socialisme representava 'el moviment de reforma més poderós que mai ha conegut la història, la primera tendència ideològica no limitada a un sector de la humanitat, sinó amb el suport de persones de totes les races, nacions, religions i civilitzacions'.

I això ha estat així perquè, en el fons, el que explicaven Marx i Engels era la base material de les diferents estructures de dominació que recauen en els homes i les dones: l'explotació en el treball, el poder dels estats, el colonialisme, la ideologia i l'opressió en l'àmbit domèstic. Per això, totes les lluites per la llibertat hi han trobat referències per a entendre els respectius processos. Algunes s'hi poden sentir poc reflectides en una primera lectura, per l'absència o la poca presència de posicionaments concrets, o fins i tot per algunes opinions contràries. El racisme, el patriarcat, la destrucció del medi ambient o l'opressió nacional no van ser qüestions a les quals Marx pogués dedicar el mateix temps i energia que va dedicar a entendre l'explotació en el treball.

Però tot i això ningú no pot negar que va donar suport a la causa antiesclavista i a Lincoln; que l'obra d'Engels (a partir d'apunts de Marx) *L'origen de la família, la propietat privada i l'estat* ha estat superada però va ser una contribució molt important per a entendre l'opressió de les dones; que l'admiració de Marx pel progrés tecnològic no li va impedir de fer algunes reflexions sobre la natura i l'ecologia, com ha destacat John Bellamy Foster; i que la simpatia per la causa irlandesa va anar creixent a mesura que els la va donar a conèixer la companya d'Engels, Mary Burns.

'Els obrers no tenen cap pàtria' és una frase del *Manifest* que s'ha tret de context. Si continuem aquell paràgraf, s'en-

tén millor de què parlava: 'No se'ls pot prendre allò que no tenen. El proletariat, pel fet que ha de conquerir en primer lloc el domini polític, ha d'eleva-se a classe nacional i ha de constituir-se ella mateixa en nació.'

Per això, al costat d'aquesta immensa aportació que és l'internacionalisme, el marxisme també va anar empeltant en la lluita dels pobles pel seu alliberament nacional. Avui se'ns fa necessari explicar el capitalisme espanyol (i el francès), lligat al capitalisme mundial, com una manera d'entendre a qui ens enfrontem quan volem fer néixer la República a Catalunya i al conjunt de Països Catalans.

Per això l'independentisme també ha viscut l'herència de Marx com un gran capital polític. No és casual que les dues principals obres fossin traduïdes al català per independentistes. El *Manifest Comunista* va ser traduït el 1930 per Emili Granier i Barrera, militant d'Estat Català i de la Unió Socialista, per encàrrec del també independentista Manuel González i Alba (Edicions de l'Arc de Berà). I *El capital*, traduït per Jordi Moners, fundador del PSAN, els anys vuitanta.

L'herència de Marx ha de ser viscuda contra el que volen els seus il·lusos enterradors. Fugint, això sí, de dogmatismes. Destriant les eines que conté respecte dels posicionaments conjunturals. I sobretot, recordant sempre allò que la motivava, que ens ho donen a entendre quatre de les respostes que Marx va donar a les seves filles quan van decidir de fer-li un qüestionari jugarer sobre la personalitat:

- **La teva idea de felicitat:** lluitar
- **La teva idea d'infelicitat:** la submissió
- **Màxima favorita:** *Nihil humani a me alienum puto* (Res humà m'és aliè)
- **Lema favorit:** *De omnibus dubitandum* (Dubta de tot)

Una bandera comunista amb Marx, Engels i Lenin a la manifestació del Primer de Maig. ALBERT

SALAMÉ

'JO TAMBÉ TENIA FILLS PETIJS QUAN VAIG SER A LA PRESÓ'

CARTA DE MAGDA ORANICH A JOEP RULL

Carta de Magda Oranich a Josep Rull, que és a la presó d'Estremera des del 23 de març · 'Cartes per la llibertat' és un espai de VilaWeb per a expressar la solidaritat amb els presos polítics i exiliats i, alhora, per a fer conèixer qui són

Estimat Josep:

Fa temps, molt temps, que ens coneixem, molt temps que t'estimo i admiro.

No em trec del cap el darrer dia que t'he vist, fa poc, allà a Estremera amb reixes pel mig. Com pot ser que una persona com tu (i la resta de companys) sigui a la presó? Com pot ser que això passi en un país que vol ser reconegut com a democràtic? Vas venir al locutori d'advocats somrient com sempre, com deia Raimon, 'amb la bondat a la cara'. Però tenies encara una emoció continguda, acabaves d'estar amb els teus fills, petits ells. Sé que els fills us preocupen molt, sobretot quan són petits. A l'Oriol, al Raül també; el Quim i el Jordi els tenen més grans. Sé que és dur per a vosaltres i per a ells. Us he intentat animar amb la meva experiència personal. Jo també tenia fills petits quan vaig ser a la presó com a presa política durant el franquisme.

Has d'estar segur, Josep, que els teus fills, per una banda, hauran patit la teva absència, però en un futur, ben aviat, potser ara, estaran orgullosos de tenir un pare com tu, i explicaran cofois a tothom que ells anaven a veure el pare a una presó massa llunyana i que el pare era allà perquè lluitava per tenir país més lliure i més just.

Quan vaig dir a la teva dona, la Meritxell, que vindria a veure't a la presó d'Estremera, em va dir que sempre recordaves amb il·lusió el premi que et vàrem donar al Col·legi d'Advocats per la teva important tasca en favor de tots

He mirat molt i molt la lluna i li he parlat de tu. Ja es va acostant. Va venint, Josep, no en tinguis cap dubte

Dia a dia gent com tu fa possible que la lluna es vagi acostant i que no perdem mai la il·lusió ni l'esperança

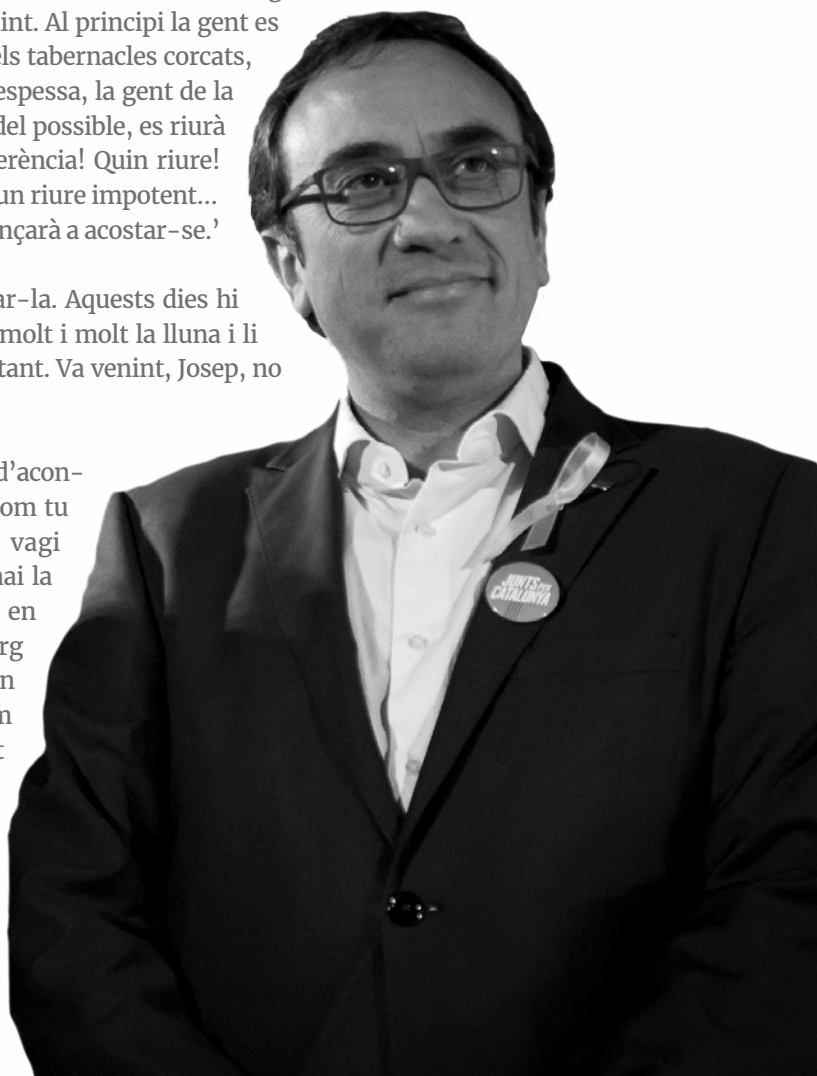
els éssers vius, persones humanes i animals. Recordo aquell dia i el teu discurs d'acceptació del premi. El públic va quedar emocionat i garratibat. Jo també. Vàrem parlar, tant tu com jo, de la lluna. Recordes la lluna?

Et vaig conèixer quan eres molt jove, llavors parlaves de la lluna, citaves Joan Maragall: 'Sobretot, demaneu la lluna, amics meus, des d'aquest recinte vostre d'Ideal. I no en tingueu cap dubte, la lluna anirà venint. Al principi la gent es riurà de vosaltres; la gent dels tabernacles corcats, la gent d'ulls tèrbols i boca espessa, la gent de la malura o la feblesa, la gent del possible, es riurà de vosaltres. Però quina diferència! Quin riure! Un riure trist, un riure buit, un riure impotent... I mentrestant, la lluna començarà a acostar-se.'

Ara més que mai calia cridar-la. Aquests dies hi havia lluna plena. He mirat molt i molt la lluna i li he parlat de tu. Ja es va acostant. Va venint, Josep, no en tinguis cap dubte.

Sabem que els ideals costen d'aconseguir, però dia a dia gent com tu fa possible que la lluna es vagi acostant i que no perdem mai la il·lusió ni l'esperança. Som en el camí, en el bon camí, llarg i difícil. Potser ara som en un túnel però ja se'n veu la llum al final. La lluna i la llibertat ens esperen.

Gràcies, Josep, per tot el que has fet, fas i faràs pel nostre país i la seva gent. T'estimem.

LA DESAPARICIÓ D'ETA DEIXA L'ESPANYOLISME SENSE COARTADA

PERE MARTÍ

Casa Arnaga i una mica de jardí. PERE CARDÚS

La dissolució ha estat rebuda amb fredor i hostilitat per part de la classe política espanyola* El PP valencià diu que ha rebut un centenar de queixes de professors en vint-i-quatre hores*** Manifestació conjunta de les plataformes valenciana i balear pel finançament**

TEMA DEL DIA

Fredor. La desaparició definitiva d'ETA és una notícia històrica que hauria de ser celebrada amb entusiasme per tots els demòcrates. Que la violència deixi de ser un instrument per a aconseguir uns objectius polítics i que ara aquests objectius polítics passin a ser defensats pacíficament és una bona notícia. En canvi, a Espanya, la desaparició d'ETA ha estat rebuda amb un cert rebuig i menyspreu, que no es justifica únicament

pel dolor que ha causat. Hi ha hagut una certa fredor política, si no una clara hostilitat, que es fa difícil d'entendre. O no.

Aquesta hostilitat només s'explica perquè ETA deixa sense coartada de l'espanyolisme que la feia servir per criminalitzar qualsevol intent de defensar la independència dins i fora del País Basc. Mentre hi havia violència no es podia parlar de res i en certa manera els funcionava, perquè qualsevol identificació d'una idea amb la violència quedava automàticament desacreditada a escala internacional, sobretot després dels atemptats de l'11 de setembre de 2001 a les Torres Bessones.

Ara hem descobert que sense violència tampoc es pot parlar de res, si més no des de Catalunya, amb la qual cosa l'espanyolisme queda una mica més desemmascarat, perquè l'excusa ja no és la violència, sinó el nacionalisme espanyol. Per això hi ha aquesta obsessió

dels partits nacionalistes espanyols per identificar qualsevol actuació reivindicativa amb la violència. Fins i tot, apliquen la terminologia de la lluita antiterrorista per a referir-se a les accions de protesta dels CDR, equiparant-los a la 'kale borroka' i agrupant-ne els membres en 'escamots', com ha dit Albert Rivera reiteradament. I encara pitjor, les seves accions, com ara obrir peatges, són equiparades judicialment al delictes de terrorisme. Aquesta obsessió és compartida per la majoria de mitjans de comunicació espanyols. La portada de La Razón d'avui obria amb aquest titular: 'ETA es dissol per començar el "procés" al País Basc'. És un intent barroer però paradigmàtic d'identificar el procés català amb la violència. Hi ha un intent de convertir els independentistes en els nous etarres del segle XXI per justificar la repressió policíaca i judicial.

Però la desaparició d'ETA fa que l'única violència que hi pugui haver a Espanya,

Espanya sempre s'ha sentit més còmoda lluitant contra el conflicte basc que no pas havent d'abordar el procés català

deixant de banda la d'arrel gihadista, és la del mateix estat, com es va veure durant el referèndum d'octubre. Una actuació policíaca que en un context de violència com el que generava ETA quan existia era més fàcil de justificar, però que exercida contra ciutadans pacífics d'una causa defensada de manera pacífica i democràtica és injustificable. Per això intenten penjar a l'independentisme l'etiqueta de violent, per poder judicialitzar el problema i evitar d'abordar el conflicte políticament, que és la cosa que els fa pànic. Espanya sempre s'ha sentit més còmoda lluitant contra el conflicte basc que no pas havent d'abordar el procés català. Això no ho dic jo, ja ho va dir Felipe González a Toledo l'any 1984: 'El terrorisme al País Basc és una qüestió d'ordre públic, però el veritable perill és el fet diferencial català.' Doncs així estem.

MÉS QÜESTIONS

El PP diu que ha rebut un centenar de queixes de professors en vint-i-quatre hores. El PP valencià ha rebut més d'un centenar de queixes de professors el primer dia de funcionament de la plataforma de denúncia anònima 'No a l'adoctrinament a les aules'. Segons que diu en un comunicat, en aquestes queixes es denuncia, amb diferents arguments, la carta remesa pel conseller d'Educació, Vicent Marzà, als docents dels centres públics, la qual consideren 'autobombo' i que 'no reflecteix en cap cas la realitat del sistema educatiu'. El PP diu que en l'escrit presentat a la plataforma, ubicada a la web de la formació, els mestres es

queixen que els tracten 'com si fossin menors d'edat' i acusen la conselleria 'de voler dirigir la manera de pensar dels docents, que són els qui dia a dia són al peu del canó i coneixen la veritat de les escoles'. La portaveu d'educació del grup popular a les Corts, Beatriz Gascó, ha anunciat que 'arran d'aquests fets denunciats a la plataforma, el PP ha traslladat la carta als serveis jurídics perquè valorin si hi ha alguna responsabilitat per haver fet servir els serveis públics per fer campanya electoral'.

Partits, entitats i sindicats planten cara a les agressions feixistes del 9-O. Diverses organitzacions integrants de la Comissió 9 d'Octubre, entre les quals els sindicats CCOO i Intersindical i els partits PSPV, Compromís, Podem, EUPV i ERPV i entitats com Acció Cultural del País Valencià, Escola Valenciana, la Plataforma pel Dret a Decidir i la Societat Coral el Micalet, s'han personat com a acusació popular en la causa oberta al jutjat d'instrucció número 15 de València per les agressions feixistes registrades moments abans de la manifestació del passat 9 d'Octubre. El motiu de la personació és 'la defensa dels drets elementals de manifestació i lliure expressió, que van ser vulnerats aquell dia', segons que ha explicat Acció Cultural del País Valencià en un comunicat. Les agressions de grups d'ultradreta contra periodistes i participants en la marxa, convocada en defensa de la llengua i la cultura valenciana, es van saldar amb la imputació de disset individus, la majoria dels quals ja han declarat davant del jutge que instrueix la causa.

Manifestació conjunta de les plataformes valenciana i balear pel finançament. Els representants de les plataformes Per la Reforma del Sistema de Finançament, de les Illes, i Per un Finançament Just, del País Valencià, s'han reunit avui a Palma i han acordat de promoure per a la tardor una gran manifestació per a denunciar l'espoliació fiscal. La manifestació es farà a final d'octubre o a principi de novembre i volen que sigui multitudinària. La reunió ha servit per intercanviar experiències i

opinions amb l'objectiu de treballar en la 'sensibilització i conscienciació de la ciutadania' sobre la situació del finançament autonòmic i exigir al govern espanyol 'un canvi radical de la seua postura'. Les dues plataformes han decidit d'unir forces per pressionar el govern espanyol, que 'té la clau de la caixa'. Miquel Rosselló, de la Fundació Darder-Mascaró i del grup promotor de la campanya 'Uneix-te per un bon finançament', que forma part d'una plataforma més àmplia amb 65 entitats adherides, ha animat a 'crear consciència social' per a 'pressionar' l'executiu de Mariano Rajoy. Per la seva banda, Ismael Saez, dirigent de la UGT del País Valencià i membre de la plataforma Per un Finançament Just, ha dit que no volien 'competir amb ningú tret del govern central', remarcant que això no és cap disputa entre territoris sinó l'exigència d'ampliar els fons que reparteix l'estat.

Dolors Montserrat elimina López Casasnovas com a assessor de Sanitat. L'economista menorquí Guillem López Casasnovas ha deixat de ser membre del consell assessor de la ministra de Sanitat, Dolors Montserrat. L'acadèmic havia estat designat pel ministre José Manuel Romay Beccaria durant el govern de José María Aznar. López Casasnovas va continuar al consell –els membres del qual no cobren– amb tots els ministres de Sanitat, tant del PP com del PSOE. Ara, després de vint anys, han prescindit dels seus serveis. L'economista lamenta que no s'hagi posat ningú al seu lloc.

LA DATA

El 17 i el 18 de setembre es farà el debat d'orientació política andorrà, que serà l'últim de la legislatura, ja que el cap de govern, Antoni Martí, vol fer eleccions abans no acabi l'any. Precisament pot ser que anunciï la data durant aquest debat.

TAL DIA COM AVUI

El 4 de maig de 1864 neix a Campanet (Mallorca) l'escriptor, assagista i poeta Miquel dels Sants Oliver, membre fundador de l'Institut d'Estudis Catalans i director de La Vanguardia. ■

ANDREW DAVIS

‘El Catalonia America Council s’escarrassarà per enfortir la relació entre Catalunya i els Estats Units’

Entrevista al director executiu de la nova entitat i antic delegat de la Generalitat als Estats Units, Mèxic i el Canadà

MARTÍ ESTRUCH

A final de l'any passat, el govern espanyol va aprofitar l'excusa de l'article 155 per tancar les delegacions de Catalunya a l'exterior (tret de la de Brussel·les) i el Diplocat. D'aquesta manera, eliminava una presència que feia molta nosa al servei exterior espanyol i deixava Catalunya sense veu i sense representació formal al món, més enllà de les oficines sectorials i la feina incansable que fan els catalans escampats pel món. Des d'aleshores, s'ha parlat de diverses iniciatives per omplir aquest buit, i és als Estats Units on se n'ha concretat la primera: el Catalonia America Council. En parlem amb l'ex-delegat de la Generalitat als Estats Units, Mèxic i el Canadà, Andrew Davis, actual director executiu d'aquest nou organisme.

—Dimarts es va presentar públicament el Catalonia America Council. Quina mena d'entitat és?

—Som una organització independent, apartidista, sense ànim de lucre, amb seu a Washington i una doble missió: el compromís amb els reptes polítics i socials més importants que afronten Catalunya i els Estats Units, i l'enfortiment de les relacions entre ambdós territoris.

—Això sona bastant a diplomàcia pública...

—Bé, creiem que l'enfortiment de les relacions implica per definició un component fort de diplomàcia pública si vol tenir èxit. De manera que sí, farem diplomàcia pública.

—D'on surt la idea de crear aquesta organització?

—Fa un temps que jo i altra gent hi donàvem voltes. Aquí, als Estats Units, hi ha molts exemples d'organitzacions amb una missió similar. Per citar-ne només un parell, l'American Australian Association i l'American Scottish Foundation també miren d'enfortir les relacions més enllà del treball institucional formal que fan les ambaixades o

L'actual clima social i polític global fa que el paper dels mitjans sigui cabdal

Ens guiem pels valors que considerem compartits per catalans i nord-americans com la llibertat, la democràcia i l'autogovern

delegacions. Fan bona feina i vam pensar que a Catalunya li podia convenir una organització d'aquesta mena.

—**En les relacions bilaterals entre Catalunya i els Estats Units, en quins àmbits us centrareu?**

—Hem identificat quatre pilars bàsics per començar. El primer se centra en l'actualitat i els reptes contemporanis i mirarem d'implicar-nos en els canvis socials, polítics i econòmics que marquin el ritme de Catalunya i els Estats Units. El segon és el benchmarking i l'intercanvi internacional i treballarem per fomentar i promoure l'intercanvi transatlàntic entre institucions públiques, privades i acadèmiques. El tercer pilar és el dels negocis i la innovació, on fomentarem la col·laboració del sector privat i farem difusió de qüestions rellevants en els àmbits dels negocis, el comerç i la legislació d'interès per a les empreses americanes i catalanes.

—**I el quart?**

—L'últim és el periodisme. L'actual clima social i polític global fa que el paper dels mitjans sigui cabdal. Volem donar suport als periodistes catalans i nord-americans no solament per a enfortir la relació transatlàntica, sinó també perquè la seva tasca millori la qualitat de les respectives democràcies.

—**Ja hi ha algunes organitzacions públiques catalanes als Estats Units actives en el sector empresarial (ACCIÓ) i en el cultural (IRL). Treballareu plegats o quin paper farà cadascú?**

—Com a entitat privada, mirarem de col·laborar amb altres institucions públiques, privades i acadèmiques, segons les prioritats o projectes de cada moment. Però, certament, no duplicarem ni competirem amb les agències governamentals de Catalunya. Fan una feina fantàstica i des de fa molt de temps.

—**Ja hi ha esdeveniments o activitats a la vostra agenda?**

—No. Quan acabi l'actual procés de

presentació oficial, anunciarem les primeres activitats. Aviat.

—**El Catalonia America Council tindrà un pressupost exclusivament basat en capital privat i donacions. Per què?**

—Sí, funcionarem com tantes altres organitzacions nord-americanes tradicionals sense ànim de lucre, que es basen en donacions privades d'aquells que volen donar suport a la feina de l'organització. D'aquesta manera, n'assegurem la independència i promovem la sinergia entre membres que combreguen amb la missió de l'organització.

—**Són fàcils d'aconseguir, els diners per a poder funcionar?**

—Resposta breu: no! Recaptar fons sempre és un repte i hi ha moltes organitzacions que competeixen per aconseguir l'atenció i el suport econòmic dels donants. El nostre repte consistirà a demostrar que el Catalonia America Council és important, oportú i eficaç. Estem aclaparats pel ressò aconseguit amb l'anunci de la posada en marxa i animem la gent a visitar la nostra web per conèixer-nos millor i, si els agrada el que veuen, donar-nos suport.

—**Avui dia, la tensió política entre Catalunya i Espanya és forta i molta gent considera que a Espanya no es respecten valors ni drets democràtics bàsics. Informar els mitjans de comunicació i l'opinió pública nord-americana sobre aquestes qüestions també serà una de les missions del Catalonia America Council?**

—I tant. De fet, forma part de la nostra declaració d'intencions per a tractar els reptes polítics i socials més importants de totes dues comunitats. Com hem dit públicament, la nostra organització es guia pels valors que considerem compartits per catalans i nord-americans, entre els quals hi ha evidentment la llibertat, la democràcia i l'autogovern, a més d'un cert esperit d'emprenedoria i de superació. En aquest context, creiem que l'existència de presos polítics, l'exili forçat i les restriccions a la llibertat

d'expressió i de reunió són absolutament contraris a aquests valors. Per tant, els condemnem amb rotunditat i treballarem per fomentar el debat i proposar solucions.

—Encara que això no faci feliç l'ambaixador espanyol?

—Pot ser. No volem ser provocadors perquè sí, però creiem que l'única manera d'enfrontar-se a les qüestions més complicades és fer-ho amb el cap ben alt.

—Heu estat el delegat de la Generalitat de Catalunya als Estats Units des del 2008 fins al 2017, quan el govern espanyol va decidir de tancar les delegacions catalanes a l'estranger i us va destituir. No espereu que el nou govern català us reclami per tornar a fer de delegat?

—Representar el govern de Catalunya als Estats Units durant vuit anys ha estat l'honor de la meua vida. Hi he estat durant quatre legislatures i amb tres presidents i vaig inaugurar les oficines de la delegació de Nova York i de Washington. Vaig tenir la sort de comptar amb un equip de professionals meravellós que feia un treball increïble en circumstàncies difícils, i considero que el tancament de l'oficina ha estat un abús, un de molts, de l'aplicació de l'article 155. Dit això, després de vuit anys, crec que aquest capítol de la meua vida ja s'ha tancat. Però estic molt il·lusionat de poder continuar enfortint la relació transatlàntica, encara que d'una manera diferent, i crec que el Catalonia America Council serà una bona eina per a fer-ho.

—Pot el Catalonia America Council substituir el paper i la tasca de la delegació?

—En cap cas. El govern necessita les seves institucions i les seves oficines de representació, i espero que la delegació pugui reobrir ben aviat. Mentrestant, el Catalonia America Council s'escarras-sarà per enfortir la relació transatlàntica entre Catalunya i els Estats Units, però des de fora del govern. Els dos esforços no s'exclouen mútuament. ■■

ACN

Estic molt il·lusionat de poder continuar enfortint la relació transatlàntica

JOSEP MANEL BUSQUETA

‘Karl Marx deia que quan entres a la fàbrica, s’acaba la democràcia’

Entrevista a l'economista per a parlar dels dos-cents anys del naixement del teòric alemany

ALBERT SALAMÉ

ANDREU BARNILS

Fa exactament dos-cents anys que va néixer Karl Marx (5 de maig de 1818 - 14 de març de 1883). Per parlar d'aquest economista, sociòleg i filòsof alemany influent arreu del món entrevistem l'economista Josep Manel Busqueta. Ex-diputat de la CUP, ha estudiat i divulgat l'obra de Marx des del Seminari

Taifa. Ara té al cap de fer una obra basada en els *Grundrisse* de Marx. Fill de militant del PSUC, el primer lloc on Busqueta va sentir a parlar de Marx va ser a casa. I dels llocs on menys li'n van parlar, la Facultat d'Economia. Busqueta rep VilaWeb a la pastisseria que regenta a Bellpuig (Urgell). Pare recent, Busqueta no parla solament de

Marx i marxisme, sinó d'actualitat política, de per què va deixar la militància de la CUP i ens explica que treballa en un projecte de la Generalitat de Catalunya per a impulsar cooperatives arreu del país.

—Sou economista. A la carrera d'economia us van parlar mai de Karl Marx?

El capitalisme és un sistema intrínsecament explotador. Marx era molt crític amb els dogmes i les idees preconcebudes

Tenim molt assumit que durant la jornada de treball tu ja no manes, no decideixes, fas el que et manen

—No. A la universitat no ens van parlar de Marx com a economista. Me'n van parlar com una raresa de l'economia. La carrera d'economia té un tronc central: l'escola neoclàssica. I tota la resta, inclòs el keynesianisme, queda en el calaix dels estranys, de l'anècdota. Me'n van parlar a història del pensament econòmic. Però sense aprofundir-hi. Les facultats, no ho oblidem, són espais de reproducció de l'estatu quo. Són una mena de funeral del pensament crític.

—On vau llegir Marx i 'El capital', doncs?
—Els meus orígens familiars hi tenen influència. El meu pare era militant del PSUC i, per tant, ja me'n parlava de petit. És una cosa que de ben petit ja t'intriga. Què deu explicar aquest llibre? I per un aniversari, me'l van regalar. Després el vaig llegir a fons al Seminari d'Economia Crítica Taifa.

—Per a un neòfit, com resumiríeu Karl Marx?

—Marx va ser el primer gran pensador de la totalitat del capitalisme. I el primer gran pensador crític amb el seu desenvolupament. La seva gran aportació és demostrar que el capitalisme és un sistema injust i humanament indesitjable. I no per qüestions morals ni ètiques, sinó pel seu funcionament lògic. El capitalisme és un sistema intrínsecament explotador. Marx era molt crític amb els dogmes i les idees preconcebudes.

—Hi ha ideòlegs dogmàtics que són marxistes.

—Una cosa és Marx i una altra els marxistes. De marxistes n'hi ha de moltes menes. Hi va haver formes d'organització de les societats que es van inspirar en el pensament de Marx, més encertada o menys. I en algun cas, es fa servir un Marx enllaunat, preconcebut, un Marx útil a la idea del poder constituït en diversos països. Per exemple, a la Unió Soviètica. L'URSS va ser un moment propi de l'evolució del pensament marxista, però no és l'única, ni la veritable, ni la millor, ni la més encertada.

—Si la via de l'URSS no us fa el pes, quina us atrau?

—A mi m'atrau ell, Karl Marx. És brutal veure com algú, a les acaballes del segle XIX, és capaç de descriure i d'analitzar el desplegament de la lògica del capitalisme. A *Grundrisse*, per exemple, hi ha tota la part del maquinisme. Explica com serà la societat de les màquines. No he llegit cap teòric de la robotització que sigui capaç d'explicar-me tan bé una societat dominada per la màquina. Marx era un privilegiat del pensament, un fora de sèrie.

—Fa uns anys, la paraula comunista tenia més mala fama que ara. Per què?

—Perquè s'acostava a allò que representava la Unió Soviètica. I la Unió Soviètica era el dimoni. La societat infernal. I ara, en canvi, ens trobem que un dels millors jugadors de la història del Barça signa un contracte per un equip d'un país comunista com la Xina. Quines coses, eh? Ens trobem amb aquesta contradicció. Si el model comunista de l'URSS era el dimoni, i no seré jo qui em posi a defensar l'URSS, ara els cracs d'ESADE diuen que la limitació democràtica que hi ha a la Xina té un efecte positiu en els processos de creixement!

—Fa uns anys, ens deien que la democràcia no podia créixer en el comunisme, només en el capitalisme. I ara el capitalisme se'n va a la Xina.

—La relació entre democràcia i sistema econòmic donaria per a molt. Marx deia que quan ets a la porta de la fàbrica i hi entres, s'ha acabat la democràcia. Dins mana el patró. Tenim molt assumit que durant la jornada de treball tu ja no manes, no decideixes, fas el que et manen. En el capitalisme, tothom té clar que pots decidir fins a l'entrada de la fàbrica. I encara, perquè jo crec que no decidim res de res. Tampoc fora de la fàbrica. Aquí decideixen els mercats.

—El projecte 'Democracy at work' de Richad Wolff proposa que la democràcia entri als llocs de feina.

—L'any 1948, un dels grans debats va ser entre Stalin i Tito. D'una banda, un comu-

nisme que creia que el poble era l'estat i, per tant, que l'estat organitzava la societat. Un comunisme estatista de planificació central. L'URSS. I d'una altra, allò que en bona mesura proposava Tito, un home que va lluitar a les Brigades Internacionals el 1936 i va veure el model cooperativista català i va pensar que una bona manera d'organitzar la República Federal de Iugoslàvia seria que els treballadors fossin els propietaris dels mitjans de producció.

—A la catalana.

—A la catalana. No tan estatista. Durant força anys el model va funcionar de manera prou correcta. Els treballadors eren els propietaris dels mitjans. A la vegada, ells s'organitzaven políticament mitjançant els municipis, no solament el lloc de feina. I la comuna es federava amb altres comunes. I tenien el seu parlament. Hi ha molta teoria sobre la raó per la qual no va continuar el model iugoslau. Per exemple, per què no es va redistribuir entre federacions. Però el model jo el trobo suggerent.

—Us definiu com a comunista?

—Sí.

—I per què no com a socialista?

—Perquè entenc que el socialisme l'interpretaríem com una fase cap al comunisme. I des de la meua perspectiva, el comunisme el podem construir des d'ara, sense cap fase prèvia.

—Quins mestres del marxisme heu tingut?

—Els que he llegit. Em va atraure molt Manuel Sacristán, perquè anava més enllà del Marx economista. El va vincular molt a l'ecologia. I David Harvey, fonamental per mi. Algunes de les seves obres són il·lustradores de com es pot analitzar la realitat actual des de la perspectiva de Marx. I un altre: Michael A. Lebowitz, que és brutal per a pensar societats diferents i alternatives.

—Per què el marxisme no s'ha acabat d'implementar, com sí que ho ha fet el capitalisme?

ALBERT SALAMÉ

—Es podria implementar el comunisme, no pas el marxisme. El marxisme és una teoria d'anàlisi del capitalisme. I concretament, analitza el capital, que és el rovell de l'ou: les persones, per sobreviure, han de vendre la seva habilitat, la seva força de treball, i això els converteix en l'element central en la producció de la riquesa. La resta d'elements de la societat se subsumeixen a aquesta lògica de la mercaderia. No hi ha res que no es compri o es vengui. Ho descriu Marx. Com tot això es gesta, es genera, evoluciona i esdevé hegemònic. Quina és la manera com una societat es pot organitzar diferent? Això Marx no ho exposa.

—Quines crítiques a Marx recomaneu?

—M'agrada força la de Silvia Federici. Des del feminisme. Diu que Marx no entén que hi ha una part de la societat, les dones, que és bàsica per a la reproducció de les forces salarials del capitalisme. I diu que en l'obra de Marx no són considerades. Segons Marx, les dones no serien explotades perquè no

entren en la relació salarial. Federici fa la crítica des de dins i amb eines marxistes.

—De Marx, alguna cosa que no us hagi preguntat i vulgueu afegir?

—M'agradaria deixar clar que Marx és un pensador de la totalitat del capitalisme. No és un pensador de com s'ha d'organitzar la societat comunista. No entenc el marxisme com una teoria aplicable. Marx no va escriure mai una teoria per a ser aplicada. No hi ha una teoria de Marx en què ell pretengui que es construeixi una societat. Ell ofereix un pensament crític i analític del capitalisme. Però no és un teòric de la societat comunista.

—I ara, canviant de tema, a Puigdemont com el veieu?

—Penso que Puigdemont és el president que van triar els catalans i les catalanes. El president legítim. Una altra cosa és si és el president que jo triaria.

—Seguiu amb interès el procés polític?

—No gaire. M'avorreix el tacticisme. No sé fins a quin punt hi ha gent que ha fet servir el procés com a regeneració d'un partit que era corrupte. Tampoc no sé si una altra part d'aquest independentisme ha estat capaç de dir 'nosaltres serem els qui dirigirem'. I si hi ha una altra part de l'independentisme que no ha estat capaç de consolidar un projecte propi i que ha acabat assumint un projecte polític que no és el seu, en aquesta voluntat de no estirar més la manta. Tot això genera tacticisme. A mi em sembla obvi que, si volem construir una República de la justícia social, inclusiva, de la fraternitat, hem d'avançar en aquesta direcció. I aquí està clar que la via parlamentària no és suficient. Necessària sí, però no suficient.

—Doncs la via sindical...

—Quan parlem del règim del 78 no oblidem que CCOO i UGT ho són. Són les centrals sindicals del pacte i la consolidació de l'estructura capitalista pròpia de l'estat espanyol. Dels pactes de la Moncloa a Maastricht, per entendre'ns. Aquesta és una de les coses que Marx teoritzava. Ara Kevin Anderson ha fet un llibre interessant, Marx als marges, en què analitza Marx a partir de les relacions de gènere, nacionals, ètniques i ho relaciona amb els processos d'emancipació. Hi ha un moment que Marx considera que el millor que poden fer els treballadors del Regne Unit és donar suport a la independència d'Irlanda. I els hi diu: si no feu això esteu fent el joc a l'imperialisme britànic. En aquests moments, nosaltres ens trobem que bona part de les classes treballadores espanyoles han crescut en un estat que no ha sabut entendre ni respectar els pobles de l'estat. Tenim poques aliances.

—I a la CUP com la veieu?

—Jo ja no sóc militant de la CUP. Me'n vaig donar de baixa fa un temps. La segueixo de manera molt perifèrica. Crec que la CUP té coses positives i coses que no ho són tant. L'esquerra catalana li cal un projecte transformador, que sigui

independentista, que entengui que el dret d'autodeterminació és fonamental i que la independència no té únicament a veure amb fronteres estatals, sinó amb l'emancipació econòmica i social. Entenc que cal un POUM. I que tingui un procés de construcció antagònic al que té la dreta i el capital.

—I la CUP no és el POUM?

—Jo crec que no. Entenc la lògica de les companyes, que van apostar per això. Però des de la meua perspectiva, aquesta organització no donarà mai suport a un pressupost constituït des de la dreta, legítimament per l'austerocràcia, perquè et diuen que si no l'aproves no tindràs referèndum. Un projecte emancipador de l'esquerra independentista no hauria d'assumir el xantatge.

—A Catalunya, per primera vegada en quaranta anys, les esquerres són majoritàriament independentistes (ERC i CUP sumen més que PSC i comuns). I els independentistes són majoritàriament d'esquerres (ERC i CUP sumen més que el món convergent).

—Des del setembre del 2015 fins ara, no hem estat capaços de llegir això. Si haguéssim vist que el procés independentista sumava per l'esquerra i que hi havia una part, que és l'independentisme de dretes, que s'havia de subordinar a una lectura d'esquerres, ara seríem més. Però no hem tingut l'audàcia —no la CUP i prou, sinó també ERC— d'entendre que el procés independentista va cap a l'esquerra. Hauríem hagut de generar un lideratge que anés cap aquí. I ara ens podem trobar, com segurament passarà, que a manca de poder investir Carles Puigdemont acabem investint Elsa Artadi. Jo optaria per un altre lideratge en la construcció de la República. Amb tots els respectes per ella, amb qui podríem tenir un debat dur en termes econòmics però que en altres coses ens entendríem.

—Per exemple?

—En política antirepressiva, que crec que és una lluita àmplia en aquests moments. ■

Marx no va escriure mai una teoria per a ser aplicada. No hi ha una teoria de Marx en què ell pretengui que es construeixi una societat

Un projecte emancipador de l'esquerra independentista no hauria d'assumir el xantatge

La revolució pacífica cap a la plena democràcia d'Armènia

L'Aravot Les protestes massives han aconseguit de fer dimitir el primer ministre i té a l'horitzó unes eleccions justes que posin fi a l'actual sistema de connivència entre polítics i oligarques

SEDA HAKOBYAN I ALEXANDRE SOLANO

Aquest mes hi ha hagut un moviment històric a Armènia, que mitjançant una mobilització no violenta ha aconseguit d'apartar del poder el partit que havia governat les últimes dècades, i que virava com més anava cap a posicions més autoritàries.

Les protestes antigovernamentals, encapçalades pel diputat opositor Nikol Pashinyan sota el lema 'Rebutja Serj', van durar dotze dies, en els quals hi va haver centenars de detinguts. Finalment, el 23 d'abril, van aconseguir que dimitís el primer ministre, Serj Sargsian, qui era al capdavant del govern armeni des del 2008.

Pashinyan havia estat editor del diari liberal més venut, Haykakan Zhamanak (The Armenian Times), molt crític amb el govern, allunyat dels partits tradicionals, i actualment és diputat de la coalició Yelk (Sortida), que té nou diputats, dels 105 que conformen el parlament.

El 22 d'abril, Sargsian i Pashinyan es van trobar cara a cara en unes negociacions televisades que van durar només tres minuts. La insistència del dirigent de les protestes perquè Sargsian dimitís van portar el primer ministre a abandonar la sala i acusar l'opositor de 'no haver après la lliçó de l'1 de març', en referència a les manifestacions del 2008, que van deixar deu morts i per les quals Pashinyan va ser empresonat dos anys.

Després del diàleg fallit, Pashinyan va ser empresonat

nat, juntament amb dos diputats més i desenes de manifestants, cosa que va fer que centenars de milers de persones sortissin al carrer, en unes mobilitzacions mai vistes des del procés d'independència ara fa trenta anys. En aquesta situació, semblava que el govern només tenia dues opcions: augmentar la repressió – amb la possibilitat que hi hagués morts – o cedir.

La situació va fer un gir l'endemà, el 23 d'abril, quan dos-cents soldats es van posar al capdavant de les mobilitzacions. Afegit al fet que el 24 d'abril es commemora el genocidi armeni d'ara fa 103 anys, i per tant, que aquell dia cap dirigent gosaria fer servir la força contra el poble (sense greus conseqüències), el primer ministre i ex-president va decidir d'abandonar el poder, abans que no el fes fora el poble.

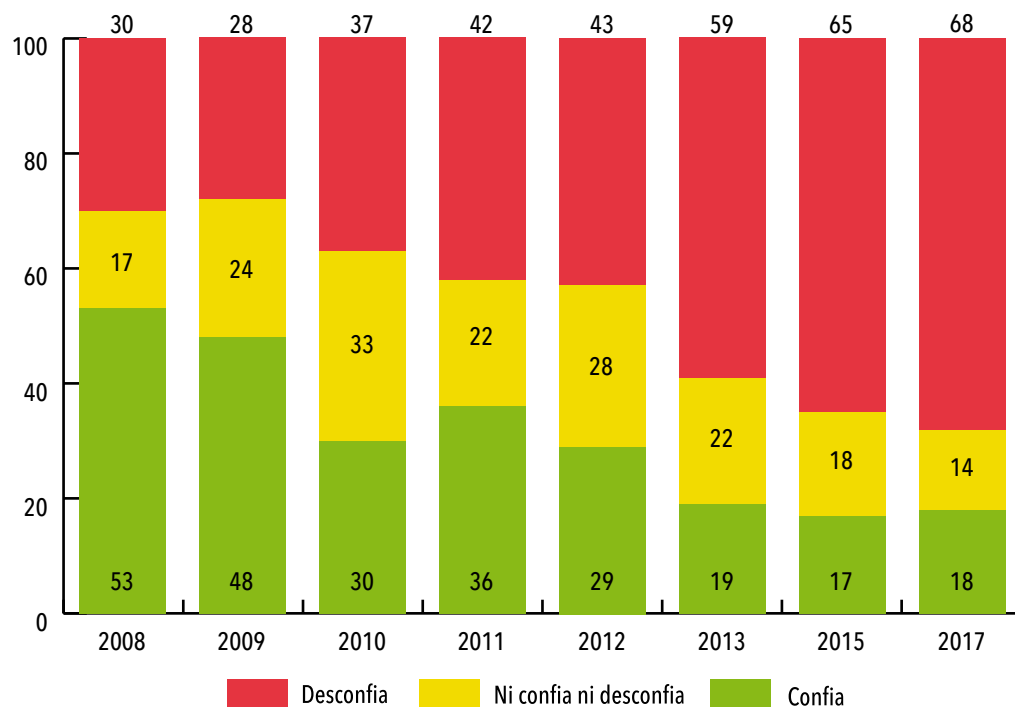
Revolució de vellut

La revolució no va acabar aquí. Pashinyan volia un govern interí, amb un primer ministre acceptat pels manifestants, que portés a unes eleccions parlamentàries netes, tenint en compte que només un 11% dels armenis considera que les darreres eleccions han estat completament netes.

Per complir l'objectiu, Pashinyan es va presentar dimarts a una sessió d'investidura com a únic candidat. Després de nou hores de debat, va obtenir el suport de tots els partits de l'oposició, 45 escons de 105, però la xifra era insuficient, atès que el Partit Republicà, de Serj Sargsian, té majoria absoluta al parlament.

Manifestació a Armènia contra el primer ministre. E.P.

Confiança en el president. Dades del Baròmetre del Caucas. vw

Arran de la resposta negativa, el diputat va fer una crida a blocar totalment el país ('carreteres, estacions de metro, aeroports, tot, una vaga general') des de la desobediència civil. L'endemà, dimecres, els establiments es van buidar, els ministeris eren blocats per cotxes i manifestants, i totes les comunicacions eren tallades –carreteres, estacions, transports–, inclosa la carretera que va a l'aeroport internacional de Zvartnots, a més de la frontera amb Geòrgia, per on passen el 75% de les mercaderies que entren i surten del país, i van causar cues de centenars de camions aturats. La vaga d'estudiants i treballadors va ser gairebé total.

Hi va haver una retirada massiva de dipòsits, i això va fer que el Banc Central emetés un comunicat en què assegurava que controlava la situació i que el sistema financer era estable.

El 8 de maig es farà la segona sessió d'investidura, que inevitablement portarà a unes eleccions, sigui perquè Pashinyan no té els suports suficients i, per tant, s'ha de dissoldre el parlament de manera automàtica, o bé perquè guanya el govern. D'aquesta manera, doncs, comença els passos cap a unes eleccions netes, les quals considera que els qui actualment ostenten el poder no poden garantir.

Dimecres a la nit, després de l'aturada massiva, el Partit Republicà va decidir de no presentar candidat el 8 de maig i va dir que facilitaria el govern del candidat que obtingués els avals necessaris per a presentar-se (un terç dels parlamentaris). Pashinyan ha aturat les protestes al carrer, però els esdeveniments canvien en qüestió d'hores i no tothom confia que finalment es faciliti un canvi de govern.

El procés de reforma constitucional va acabar el 2015 amb un referèndum

Cal afegir que, encara que les protestes poden assolir l'objectiu inicial, encara n'hi poden haver, tenint en compte que la majoria que ha ostentat el poder té majoria absoluta i, per tant, tindrà força per a torpedinar qualsevol intent de reforma o canvi.

La perpetuació en el poder

Les protestes van començar quan Serj Sargsian va ser proposat com a primer ministre i investit el 17 d'abril, després d'haver acabat el seu segon mandat presidencial. El 2013, el parlament havia començat una reforma constitucional per a passar a un sistema parlamentari, ampliant les competències del primer ministre i donant al president una funció representativa i més aviat simbòlica.

Els opositors ja alertaven que la reforma podia perseguir la perpetuació en el poder de Sargsian, aleshores president, tot i que ell insistia, el 2014, que 'no aspiraria' a la posició de primer ministre. Va incomplir la paraula aquest passat abril, quan s'acabava el seu mandat, en un moviment similar al de Vladímir Putin i Recep Tayyip Erdogan. I això ha acabat amb la paciència d'una majoria d'armenis.

El procés de reforma constitucional va acabar el 2015 amb un referèndum, però segons el principal partit de l'oposició les autoritats havien fet servir tota mena de recursos per a falsificar-ne els resultats. El Comitè d'Investigació d'Armènia va rebre 127 informes de violacions electorals (79 a la capital, Yerevan), i el grup d'observadors del Consell d'Europa va reportar problemes amb

Des del 2008, el primer ministre dimitit havia anat perdent la confiança, fins al punt de tenir una gran majoria en contra

La revolució ha fet caure el primer ministre, i Pashinyan té la intenció d'anar a unes eleccions justes

l·listes de vots i altres irregularitats. A les eleccions del 2017, el Consell d'Europa va tornar a dir que les eleccions havien quedat contaminades per informació creïble de compra de vots i pressions sobre funcionaris i treballadors d'empreses privades.

Més enllà d'acusacions de frau electoral, un exemple que il·lustra el control del poder és la diferència de recursos financers en la campanya del referèndum del 2015: els favorables a la reforma van pagar vint-i-sis vegades més temps a la televisió que els seus oponents.

Des del 2008, el primer ministre dimitit havia anat perdent la confiança, fins al punt de tenir una gran majoria en contra. Tot i que hi ha diferències clares entre les protestes d'aleshores i les actuals.

El 2008, la societat estava dividida entre el president i el bàndol opositor, i es va reprimir majoritàriament contra homes de mitjana edat. Ara hi ha una gran majoria en contra del president i a favor de les protestes; a més, la violència ha estat contra gent jove, especialment estudiants, tant homes com dones, i d'ideologia molt variada.

I en les protestes actuals cal afegir-hi les noves tecnologies com a factor clau, que han permès de fer virals les imatges de la repressió, en comparació amb l'any 2008, quan la majoria de notícies provenien de premsa i televisió, i poca gent tenia càmera. L'accés a internet ha passat del 50% al 94% en una dècada i el govern ha perdut el control sobre els mitjans de divulgació de la informació.

Una oligarquia política i econòmica

El 2007, The Economist descrivia el Partit Republicà com el 'típic partit de poder post-soviètic compost per càrrecs governamentals, funcionaris i empresaris adinerats que depenen de les connexions governamentals'. La situació no ha variat gaire.

Serj Sargsian, juntament amb Robert Kocharian, president del 1998 al 2008, són els principals caps visibles del grup de poder, anomenat 'clan de Karabakh'. Sargsian, originari d'aquest enclavament, va ser cap de les operacions en la guerra contra l'Azerbaidjan (1991-1994) i després ha estat president d'Armènia (2008-2018), primer ministre i ministre de l'Interior i de Defensa.

Com ha passat en altres ex-repúbliques soviètiques, s'ha consolidat un sistema polític corrupte i autoritari, estretament lligat als negocis i a gran part dels monopolis del país. Per exemple, l'actual primer ministre en funcions, Karen Karapetyan, és un ex-executiu de Gazprom i proper a l'oligarquia russa.

Un informe del Banc Mundial remarca els alts nivells de concentració del poder econòmic, amb un 19% del mercat dominat pels monopolis, en comparació al 6% de mitjana en altres economies de la regió. Un 60% del mercat armeni té estructura d'oligopoli o monopoli.

Mentrestant, Armènia és un país empobrit, amb una gran dependència russa, d'on procedeixen el 33% de les importacions i on van a parar el 20% de les exportacions armènies. Les empreses esta-

tals russes controlen sectors clau, com Gazprom Armenia CJSC, que té el monopoli del gas natural, i els ferrocarrils russos (RZhD), que tenen la concessió fins al 2038 en la gestió de la totalitat del sistema ferroviari armeni.

El 2017, el govern armeni va concedir indefinidament a Gazprom Armenia CJSC una xarxa de distribució de gas gratuïta per un valor de 2,6 milions de dòlars. I l'empresa que té el monopoli de l'electricitat, Tashir Group, és del germà d'un diputat del Partit Republicà.

Nikol Pashinyan, amb un discurs contrari als actuals governants, ja ha dit que no hi hauria d'haver monopolis a Armènia. Segons que denuncia, hi ha 20.000 aliments importats per un cercle molt reduït d'empresaris, i defensa una reforma comercial que posi fi a aquest sistema i a l'economia submergida.

Respecte a la dependència armènia del negoci rus, ha mantingut una posició més moderada i assenyalat principalment els oligarques locals, ja que Rússia ven el seu gas a Armènia amb un descompte del 50% però 'quan arriba a les persones, el preu es multiplica per dos'.

La revolució ha fet caure el primer ministre, i Pashinyan té la intenció d'anar a unes eleccions justes. A més, assenyalat la pedra angular del poder, un sistema econòmic oligàrquic i corrupte en connivència amb els polítics, i per fer-lo caure de ben segur que seran necessàries moltes més protestes i mobilitzacions, en un procés que, si s'assoleix, tot just acaba de començar. ■

Sala on s'ha fet l'acte solemne de dissolució d'ETA.
PERE CARDÚS

De la dissolució d'ETA a l'exigència al govern espanyol: absències, llengües no mossegades i Cyrano de Bergerac a Arnaga Etxea

PERE CARDÚS

Crònica de l'acte a Kanbo per a obrir un període després de la dissolució d'ETA amb Gerry Adams, Brian Currin, Jonathan Powell i Bertie Ahern, entre més

Kanbo, Arnaga Etxea. La casa que es va construir i on va viure Edmond Rostand, l'autor de l'obra teatral *Cyrano de Bergerac*. Aquest és el lloc on s'ha fet l'acte de formalització de l'anunci de dissolució d'ETA. És un acte que ve precedit per una

dissolució per fascicles. De fet, tot semblava anunciat ja l'octubre del 2011, quan es va comunicar que l'organització basca abandonava l'activitat armada de manera definitiva. Aquestes últimes setmanes, el degoteig d'informacions, cartes i comunicats no ha parat. I avui la cosa es formalitza

definitivament. A Kanbo, en un acte anunciat com un 'esdeveniment per a l'avenç en la resolució del conflicte al País Basc', hi eren convocats els partits, les institucions, els sindicats i altres organismes polítics, econòmics i socials.

Vigilància intensiva

Arnaga Etxea –mas Arnaga (originalment, Arraga)– és pràcticament un castellet al País Basc Nord envoltat de jardins, fonts, camps de

gespa segada arran, glories i cases per al bestiar i els servents. Vaja, un lloc molt diferent d'aquelles parròquies i fàbriques on es reunien els fundadors d'ETA a final dels cinquanta. Hi fa fred, però avui no ha plogut, de moment. En arribar-hi, la primera escena ha estat la d'un periodista –diguem-ne així per entendre'ns– d'una televisió d'extrema dreta espanyola assetjant a peu d'aparcament Paul Ríos, un dels convidats i home de pau

Gerry Adams és rebut per Brian Currin i Jean René Etchegaray a casa Arnaga. PERE CARDÚS

a l'ombra, quan tot just sortia del cotxe. Com que Ríos, un dels pencaires de la pau i actual col·laborador d'Ibarretxe a l'Agirre Lehendakaria Center, no li feia cas, l'individu s'ha girat mirant la seva càmera: 'Aquesta és la seva democràcia.'

Quan a primera hora m'he aproximat al recinte amb el cotxe, ja he pogut comprovar uns quants punts de vigilància i seguretat. Privada, diguem-ne. O sense uniformes enlloc. Amb el cotxe aparcant i caminant cap al lloc reservat per als periodistes, podia veure els homes i dones apostats cada vint metres en el perímetre d'Arnaga Etxea. Els GAL fa temps que van deixar d'actuar, però la violència dels estats té moltes formes i cal estar alerta. De fet, aquests últims anys s'ha comprovat que la pau té diversos adversaris. I avui es reuneixen aquí els principals promotors de la pau.

Presències i absències significatives

Curiosament, els governs basc i navarrès, en un atac gelosia, no han enviat ningú a Kanbo. Com a convidats: vuit càrrecs electes del País Basc Nord –un diputat, consellers regionals i càrrecs municipals– i dos del sud –el president de la Junta General de Guipúscoa i una dirigent d'Udalbiltza. A més, l'ex-batlle de Kanbo i actual diputat a l'Assemblea francesa, Vincent Bru, i el president de la Mancomunitat Basca (la nova institució del nord), Jean René Etchegaray, han intervingut en la salutació de l'acte.

Dels partits, no han vingut pas els unionistes del sud. Sí que hi eren el PNB, Bildu, Podem, Eusko Alkartasuna, Alternatiba, Sortu, La République en Marche (del president Macron), Union des Démocrates et Indépendants, Les Républicains, Parti Socialiste, Europe Écologie i Euskal Herria Bai. També hi han

estat presents els representants d'organitzacions socials com Etxerat, Sare, Ikastolen Elkarte, Bilgune feminista i la Universitat del País Basc, entre més.

Han fet de mestres de cerimònies els organitzadors de l'acte i pares del procés per a desactivar el conflicte: l'advocat sud-africà i lluitador contra l'apartheid Brian Currin; el secretari general de la Interpol entre 1985 i 2000, Raymond Kendall; el professor de la Universitat de Tel Aviv Alberto Spectorovsky, del Grup Internacional de Contacte; Anaiz Funosas, presidenta de Bake Bidea; i Agus Hernan, coordinador del Fòrum Social Permanent.

Gerry Adams i Arnaldo Otegi fan desapar les càmeres

La comitiva de personalitats internacionals era formada per l'ex-primer ministre irlandès, Bertie Ahern; l'ex-cap de gabinet de Tony Blair, Jonathan Powell; l'ex-cap de govern del Districte Federal de Mèxic, Cuauhtémoc Cárdenas; l'ex-president del Sinn Féin, Gerry Adams; i l'ex-director del Fons Monetari Internacional, Michel Camdessus. També hi han assistit els històrics dirigents abertzales Rafa Díez i Rufi Etxeberria, l'ex-dirigent d'ETA Eugenio Etxebeste, i el més abertzale del PNB, Joseba Egibar.

Cap a quarts d'onze han començat a arribar els convidats, que han estat rebuts per Currin, Hernan, Funosas i Etchegaray. L'arribada de Gerry Adams és la que ha despertat més expectació. L'ex-dirigent del Sinn Féin

i actual diputat al parlament irlandès ha acompanyat des del principi l'esforç per emprendre un procés de pau al País Basc. També l'arribada d'Arnaldo Otegi i el president de l'Euskadi Buru Batzar del PNB, Andoni Ortuzar, han fet sonar centenars de càmeres.

Curriu no es mossega la llengua sobre els governs

L'acte ha estat senzill. Sense complicacions. Ha començat amb un minut de silenci dedicat a totes les víctimes del conflicte. Brian Currin ha dirigit unes paraules en nom dels organitzadors. Ha recordat que el Grup Internacional de Contacte es va crear després d'haver parlat amb partits i societat civil, però sense la participació dels governs. 'Aquest procés neix del poble', ha certificat, abans d'explicar el sentit i la tasca del seu equip. També ha observat que l'acte d'avui reunia els bascs de tot el país des

d'aproximacions diferents. 'El dia d'avui és un dia de celebració després del comunicat d'ahir', ha dit. 'Aquest procés de pau és únic. No coneix cap altre procés de pau que nasqués de l'arrel. Quan els governs van decidir que no hi volien participar, la societat civil va voler continuar avançant. Haurem de recordar molt aquest 4 de maig i que sigui un dia per a recordar per al poble basc.' Currin no s'ha mossegat la llengua a l'hora de retreure l'absència dels governs a l'acte d'avui: 'És una pena.'

El camí per a arribar a Kanbo

El president de la Mancomunitat basca, Jean René Etchegaray, ha donat la benvinguda als assistents i ha recordat els objectius de la Declaració d'Aiete. Ha recordat que es dirigia a ETA en primera instància, però també a una resposta dels governs dels

estats espanyol i francès. Ha explicat que ETA va respondre a la petició de la declaració tres dies després, però que els governs no ho van fer pas a continuació. I que l'absència d'una resposta positiva dels governs no va frenar la voluntat de la societat civil i del moviment sobiranista per emprendre un procés de pau. També ha reivindicat la feina dels anomenats 'artesans de la pau' en el complicat procés de desarmament. Etchegaray ha explicat que la institució que presideix va acompanyar tot aquell procés. Per acabar, ha fet seva la frase del dramaturg que va fer construir la casa Arnaga: 'És en la foscor que cal crear la llum.'

Powell, l'ex-cap de gabinet de Tony Blair, ha fet un repàs breu de la feina feta entre la Declaració d'Aiete, l'octubre de 2011, i l'acte d'avui. Ha començat recordant que Gerry Adams i ell mateix eren a Irlanda fa tres dies en un

acte de reconeixement de les víctimes i que van poder recordar la tasca complicada i llarga del procés de pau a Irlanda del Nord. Powell ha explicat que Kofi Annan i Gro Harlem Brundtland, dos dels presents a Aiete el 2011, no havien pogut venir, però que havien fet arribar les aportacions a la declaració que es llegiria.

L'exemple de l'IRA: la ràbia i la venjança

Gerry Adams ha mirat de dirigir unes paraules en èuscar en la seva salutació. I ha demanat excuses per la mala dicció, cosa que ha fet riure els assistents. Amb l'exemple de l'IRA, Adams ha explicat que quan hi ha voluntat, per molt difícil que sembli, és possible obrir espais de pau. I ha reconegut que era més difícil construir la pau que no emprendre un conflicte armat. També ha recordat que la pau exigia la feina de molts anys. 'Demano als governs francès i espanyol que donin signes positius que facilitin l'aproximació dels presos bascs. Jo també vaig ser a la presó.' I ha dit que la pena la complia ell i que no es podia afegir una pena a la família dels presos. 'Hem de mirar al futur del País Basc. El Sinn Féin estarà amb vosaltres. La ràbia no és cap política i la venjança no és cap solució. Espero que els nostres néts no ens vegin com uns venjatiús.'

Els riscos que cal assumir

Michel Camdessus ha llegit una breu declaració de Kofi Annan: 'Els conflictes no es poden arreglar amb les armes. El diàleg polític és de-

Arnaldo Otegi saluda Brian Currin a l'arribada a Arnaga. PERE CARDÚS

Una jove de Gernika llegeix la declaració en èuscar.

BAKE BIDEA

terminant per a construir una pau duradora. Queda molt per fer per curar les ferides de més de quaranta anys de conflicte. El dia d'avui s'hauria de saludar a tot Europa.'

Bertie Ahern, l'ex-primer ministre irlandès dels anys decisius del procés de pau, ha felicitat tots els implicats per la feina feta des del 2011. També ha felicitat ETA per la declaració d'ahir i per haver demanat perdó a les víctimes. Ha volgut reconèixer els riscos assumits per molta gent. 'Sóc conscient dels riscos que cal assumir en un procés com aquest', ha dit Ahern. 'Espero que els vostres esforços tindran seguiment per part

del govern espanyol', ha reivindicat. I després ha recordat que ell va rebre crítiques quan va decidir facilitar el procés, però que era una situació que després compensava molt.

La lluita continua

Cuauhtémoc Cárdenas, l'ex-alcalde de Mèxic, ha dit que s'havia arribat al final d'un cicle i el començament d'un altre. I que els objectius del poble basc continuaven. 'La lluita del poble basc per la unitat i l'expressió sobirana no s'acaba', ha dit Cárdenas, i ha afegit que els militants d'ETA continuarien treballant per la llibertat i la reunificació del País Basc des d'altres en-

titats i organitzacions. Ha fet referència a la lluita per les llibertats i els drets civils, que no s'ha d'acabar mai.

Mirar el futur: Declaració d'Arnaga

Una vegada han parlat els representants internacionals, una noia de Gernika ha llegit la Declaració d'Arnaga (pdf) en èuscar a l'exterior de la casa. Vol ser el símbol d'un País Basc que mira al futur. També s'ha llegit en castellà, francès i anglès. Els assistents a l'interior de la casa han sortit al jardí per acompanyar la declaració. El text celebra la decisió d'ETA i demana que la resta de parts del conflicte

facin la feina que encara queda per fer per a un procés de pau durador. 'La construcció de la pau demana un diàleg polític entre les parts', diu la declaració, que afegeix que cal respectar els objectius polítics de les parts si es defensen de manera pacífica i democràtica. La declaració recorda que el govern espanyol no ha volgut dialogar des que es va fer la Declaració d'Aiete. I demana que es faci el procés de reconciliació, el qual exigirà un esforç de tothom. També recorda que s'ha de resoldre la situació dels presos i dels ex-militants d'ETA que encara no han pogut tornar a casa.

L'acte s'ha acabat amb aquesta exigència d'esforç per la pau al govern espanyol. Ha estat una de les peticions constants dels representants internacionals i dels promotors del procés del pau. Avui s'ha celebrat que una de les parts del conflicte armat al País Basc hagi fet la seva part per la pau. Però no s'ha pogut celebrar un procés de pau complet perquè l'estat espanyol –i en menor mesura, l'estat francès– no han fet la seva contribució. Aquest ha estat el clam a casa Arnaga, a Kanbo, i la reivindicació màxima de la declaració que signen Michel Camdessus, Bertie Ahern, Pierre Joxe, Hubert Védrine, Cuauhtémoc Cárdenas, Gerry Adams i Jonathan Powell. Continuarà mirant cap a una altra banda, el govern espanyol? Continuarà girant l'esquena a la pau? Potser no cal que esperi, com el Cyrano d'Edmond Rostand, a l'últim alè de vida per revelar el seu drama i posar-hi remei. **III**

7DIES

{ La selecció de la setmana { 30 d'abril - 3 de maig

Dijous 3.
Especial:
Maig del 68

GALLICA.BNF.FR

Divendres 4.
Sense ETA

E.P.

Dijous 3.
Pàvel Kirilionak: 'A Catalunya
cada dia passen coses que ja
vaig veure a Bielorússia'

LAURA GÉLLEGO

RAFA DíEZ USABIAGA

‘La sincronització dels processos català i basc pot ser decisiva en la nova etapa’

Entrevista a l'històric dirigent independentista sobre la fi d'ETA i les oportunitats que obre aquest canvi de cicle històric

PERE CARDÚS

PERE CARDÚS

El mateix dia que ETA comunica oficialment la seva dissolució, l'històric sindicalista i dirigent independentista Rafa Díez Usabiaga ens rep a la seu de Sortu a Sant Sebastià. Plou. De fet, podríem dir que plou sobre mullat. Díez Usabiaga va sortir l'agost passat de la presó després

d'haver-hi passat sis anys i mig. Al'entrevista explicarà per què creu que el van tancar juntament amb Arnaldo Otegi i tres dirigents abertzales més. És un dels dirigents de l'esquerra independentista més respectats i fou el màxim dirigent del sindicat LAB durant dotze anys. Actualment és responsable de l'estratè-

gia política de Sortu, el partit hereu de Batasuna i principal integrant de Bildu, la marca electoral ampliada amb unes altres formacions. La dissolució d'ETA obre la conversa, però aviat anem a parar al procés d'independència de Catalunya, a la situació dels presos i exiliats i a les oportunitats històriques que s'obren

Tenim davant el final d'un cicle al nostre país, però també la continuïtat de tot

L'estat no té respecte a la voluntat democràtica d'Euskal Herria ni de Catalunya

amb la involució democràtica de l'estat espanyol. Finalment, parlem d'aspectes més íntims de la presó i d'una carrera política que ja veu el final.

—ETA anuncia la dissolució. És la crònica d'una mort anunciada o l'obstinació per un nou cicle?

—Jo crec que és una reflexió i una decisió que pretén crear un nou escenari. ETA va néixer en unes condicions polítiques a Euskal Herria i també en el context internacional. I acaba el cicle amb Euskal Herria en unes condicions polítiques diferents i un escenari internacional diferent. I amb la voluntat de facilitar l'obertura o l'aprofundiment d'un procés de canvi polític al país. Per tant, tenim davant el final d'un cicle al nostre país, però també la continuïtat de tot.

—En quin sentit?

—En aquest procés d'emancipació nacional i social a partir dels avenços substantius i substancials dels últims seixanta anys, Euskal Herria està en condicions d'obtenir unes altres cotes de sobirania i de desenvolupament del projecte polític nacional.

—La fi d'ETA no és la reacció a una eficàcia policíaca?

—ETA va néixer en el marc del franquisme i amb una societat sacsejada per la repressió franquista. Amb una èuscar condemnat a mort i un PNB amagat i esperant una decisió dels aliats sobre el règim franquista. ETA fou un desvetallament col·lectiu en l'àmbit *abertzale* i també en determinades posicions d'esquerres. En aquest recorregut, no es pot entendre l'evolució d'aquests seixanta anys, inclòs el marc autonòmic, sense tenir en compte què ha significat ETA com a agent que ha estat font de compromís, de sentiment, d'organització i de resistència. ETA i l'esquerra *abertzale*, en un context polític, internacional, econòmic i social molt diferent, adopten la decisió d'acabar un cicle i que la societat basca emprengui unes noves concepcions d'acumulació de forces i d'activitat política exclusivament per

vies democràtiques. S'ha fet una reflexió sobre el context polític i el desenvolupament del procés d'emancipació nacional de manera que es pugui fer de la manera més positiva possible.

—'Sense violència tot és possible', deien. Us ho creieu? És cert?

—Tan sols cal observar l'evolució del procés català. És una demostració que això és un discurs hipòcrita i que ha estat un element introduït a la societat com un argument fals. Aquests últims anys hem vist com alguns semblava que preferien la persistència d'ETA o d'una determinada dimensió de lluita armada en lloc de voler una solució del conflicte polític. El Partit Popular i alguns altres àmbits de l'estat han tingut molt de protagonisme a l'hora de no edificar un procés de pau. I han mirat de fer sabotatge a les decisions que prenia ETA i l'esquerra *abertzale* en aquesta direcció. Preferien tenir un escenari amb un cert grau de conflicte militar que no haver d'obrir la situació política. En aquesta nova situació es pot comprovar que l'estat no té respecte a la voluntat democràtica d'Euskal Herria ni de Catalunya.

—La voluntat democràtica és perillosa per a l'estat espanyol?

—Es posa de manifest que l'autèntic enemic de l'estat espanyol són les idees d'unes majories polítiques i socials que volen reconeixement i la possibilitat que tots els projectes siguin possibles per les vies democràtiques. Aquest és el germen que desemmascara la involució antide-mocràtica de l'estat. L'estat mantenia un nivell de credibilitat i discurs en unes condicions determinades que ara deixem enrere. Ara es mostra molt dèbil quan les majories s'expressen pacíficament i per vies democràtiques. El canvi estratègic de l'esquerra *abertzale* ha fet possible que aquests últims vuit o deu anys l'estat sigui feble quant a l'oferta democràtica. No és capaç de reconèixer unes realitats que no vol assimilar i que ja no tenen a veure amb l'ús de la violència.

—L'estat espanyol té por d'obrir la possibilitat democràtica?

La sincronització dels nostres dos processos qüestionant el model d'estat i la involució pot ser un factor important aquests anys vinents

PERE CARDÚS

—Efectivament. L'estat no té cap oferta democràtica. Té por de democratitzar les idees. Diu que sense violència tot és possible, però després no permet la realització dels projectes polítics. L'estat espanyol permet de defensar una posició, però en la mesura que esdevé majoritària la coarten per vies polítiques, judicials, el 155 o la repressió. Hem entrat en una nova etapa. La voluntat de la transició de crear un model territorial d'autonomies amb l'anomenat cafè per a tothom ja no té recorregut. Catalunya i Euskal Herria proposen una nova base democràtica de reconeixement de les nacions i el respecte de la voluntat majoritària. La teràpia autonòmica de la transició ja no funciona. Aquesta batalla l'hem de fer cadascú cercant les majories socials necessàries, però també la podem fer conjuntament a Europa.

—Europa és un terreny difícil...

—Europa ha de veure que l'estabilitat política i econòmica que tant desitja demana un nou marc democràtic real en què les voluntats democràtiques majoritàries trobin una via per a fer-se

realitat. Aquesta és la font d'estabilitat. No hi haurà mai estabilitat política i econòmica si un estat coarta permanentment les voluntats democràtiques i fa servir instruments repressius contra aquestes majories. La sincronització dels nostres dos processos qüestionant el model d'estat i la involució pot ser un factor important aquests anys vinents.

—L'estat espanyol ha boicotat el procés de pau?

—Efectivament, hi havia sectors polítics i de poder a l'estat que vivien políticament més còmodes en una situació de confrontació armada. Pot semblar dur i sorprenent. Però podien pensar que la violència d'ETA generava un discurs que cohesionava la societat espanyola i l'àmbit polític. Això els permetia de neutralitzar les posicions sobiranistes i independentistes. Quan aquest element cohesionador s'acaba, es demostra que l'estat no té cap proposta ni cap oferta democràtica per a posar damunt la taula. Cal recordar que quan hi hagué el canvi d'estratègia de l'esquerra *abertzale* i la fi de l'activitat armada d'ETA, el mapa

polític institucional va canviar completament. Al parlament de Gasteiz i al govern basc hi havia majoria de PP i PSE, i això va canviar automàticament després. I PP i PSE es van convertir en cinquena i quarta força, respectivament. Al govern de Navarra també van canviar completament les posicions.

—El vostre empresonament de més de sis anys és un intent de boicotar la resolució del conflicte?

—És cert que nosaltres vam obrir un nivell de debat en l'esquerra *abertzale* sobre la necessitat d'aquest canvi estratègic. Un nivell de debat que influïa el conjunt de l'esquerra *abertzale* i que també va influir les decisions d'ETA. En el nostre judici i empresonament hi havia un objectiu més de fons. Es tractava de cercar una situació de desordre a l'esquerra *abertzale*. Es pretenia que hi hagués escissions i un afebliment del projecte polític. A l'estat no li interessava una sortida ordenada en què l'esquerra *abertzale* podia ser molt influent en un escenari post-fi d'ETA. Escapçant l'esquerra *abertzale* van pretendre facilitar

aquest escenari de caos, desconcert i desvertebració. Jo crec que la sentència de Bateragune s'ha de llegir més en clau política que res més.

—Un militant *abertzale* ha sabut sempre que la presó era una possibilitat real. Això pot canviar ara?

—Em sembla que el cas de Catalunya és una prova evident que l'estat, més enllà de l'existència de violència, tem els projectes que qüestionen l'*status quo*. L'estat deixa clar que l'actuació rebel contra la seva integritat té un cost gran. I així vol escarmentar els ciutadans i avisar-los sobre els seus compromisos individuals i col·lectius. Aquest estat no acceptarà allò que les majories democràtiques puguin voler en cada moment. L'esquema del seu nacionalisme intolerant i impositiu des de fa segles torna a manifestar-se amb una cruesa absoluta. La democràcia i la via pacífica no els atura. Però això no pot impedir que Catalunya i Euskal Herria avancin en la determinació de fer efectives democràcies completes. Mai no ha estat tan clar que la demanda de sobirania és cada vegada més sinònim de democràcia.

—Avui hi ha nou presos polítics catalans i uns quants exiliats, entre els quals el president de Catalunya. Què en pensem?

—D'entrada, vull expressar la meua solidaritat amb tots i la meua admiració pel nivell de compromís i determinació d'acord amb la voluntat de la majoria social de Catalunya. El procés català és per a nosaltres una lliçó per l'enorme simbiosi de les institucions i la dinàmica social. Tot canvi polític de gran dimensió necessita un múscul social important i un grau elevat de transversalitat i solidaritat. La fortalesa del procés de Catalunya té molt a veure amb aquesta simbiosi social i institucional. A l'estat no es pensaven fa quatre o cinc anys que el procés podria ser tan impermeable a la campanya constant de la 'brunete mediàtica', a la persecució judicial i al xantatge econòmic constant. Encara que el procés ara sigui en fase de recompo-

PERE CARDÚS

sició, té ancoratges sòlids que em fan ser optimista sobre la nova fase que cal començar.

—Què en pot aprendre, el moviment independentista català, del basc? Potser la capacitat de resistència a la repressió?

—La justificació constant per l'estat de la repressió política i la construcció d'argumentacions jurídiques *ad hoc* són situacions que fa anys que vivim aquí de manera constant. Diria que la societat catalana no esperava una resposta de l'estat en els paràmetres que s'han produït. Potser algú s'havia cregut que es

El procés català és per a nosaltres una lliçó per l'enorme simbiosi de les institucions i la dinàmica social

respectaria la voluntat majoritària pel fet de ser expressada pacíficament. Es podia pensar que la teràpia de l'estat contra Euskal Herria tenia uns altres elements de justificació que la feien diferent de la que s'aplicaria a Catalunya. Però és evident que l'estat ha reaccionat igual amb violència o sense. La societat i bona part dels dirigents independentistes catalans no estaven psicològicament preparats per a pensar que l'estat reprimiria amb aquesta força. I això fa caure el mite que havia venut l'estat que qualsevol idea es pot defensar i realitzar en termes pacífics i democràtics. Ara caldrà resituar-se i sortir de la perplexitat. La sincronització dels processos català i basc és una de les claus de la nova etapa. Pot ser decisiva.

—Heu estat tancat a la presó sis anys i mig. En vau sortir l'agost passat. Quin consell podeu donar als presos polítics catalans i als seus familiars?

—Quan ets a la presó, és molt important ser capaç de gestionar-se el temps un mateix. Aquestes vint-i-quatre hores del dia donen per a molt. I un dels elements més importants d'autodefensa és la gestió del temps. Que no es deixin endur pel que significa la monotonia diària a tots els nivells. Cal tenir un grau de disciplina personal en la gestió del temps. És molt important per a superar aquesta situació. Per una altra banda, aquesta gestió del temps en l'aspecte físic i intel·lectual permet de tenir un cordó umbilical amb l'exterior. I d'això cal tenir-ne molta cura. Tant pel pres com pel seu entorn. El millor aliment d'un pres, allò que més el reconforta en el dia a dia, és tenir aquest cordó umbilical amb l'exterior i estar amb un cert grau de tensió en relació amb el teu país i al batec social i col·lectiu. La solidaritat i el suport familiar, i des de qualsevol àmbit, és fonamental perquè el qui pateix les conseqüències de la repressió se senti part d'un poble en moviment.

—Us veiem molt actiu i al peu del canó. No heu tingut el pensament que personalment ja us havíeu arriscat i sacrificat prou?

—Vejam, jo penso que hi ha un cicle de militància de la meua persona que s'acaba. Em sembla que una de les nostres tasques en aquest moment és fer d'enganxall generacional amb actius que han d'assumir responsabilitats i han de ser els qui interpretaran millor els canvis socials, econòmics i polítics que es produeixin. Nosaltres som d'una cultura vella. Una cultura política que s'ha desenvolupat des del final del franquisme. Sovint ens costa d'interpretar elements que es produeixen a la societat actual. No sabem com encaixar-los en el carril central de l'eix nacional. Per exemple, tota l'explosió de la lluita feminista. O els pensionistes. O lluites que tenen cos i desenvolupament propi al marge de l'eix nacional. Els paradigmes canvien i els joves valoren el concepte de la política d'una manera diferent de com ho fèiem nosaltres. La idea de política o de partits polítics o d'estructures organitzatives ha canviat considerablement entre els joves. Nosaltres en fèiem gairebé una opció de vida, de la política. Entràvem en la política com els capellans entraven en l'Església, amb mentalitat per a tota la vida. Ja no són així, les coses.

—Heu trobat que aquests canvis s'han accelerat mentre éreu a la presó?

—Sí. Si m'ha sorprès res aquests anys, és el canvi d'aires de la societat basca en un període tan curt. M'ha sorprès veure com guanya terreny l'individualisme. Les prioritats individuals canvien molt. I el compromís polític s'entén d'una manera molt diferent. També les prioritats col·lectives són molt vulnerables a les modes i onades reivindicatives mundials. Els joves i les noves generacions poden tenir una capacitat d'anàlisi diferent de la nostra. I hem de ser capaços que el nostre capital i experiència serveixi per a fer aquest encaix amb ells. Jo arribo a un final de cicle pel cansament físic i intel·lectual lògic. És possible que no tingui la capacitat d'entendre determinades coses que passen avui. Hem de fer un trànsit de l'experiència als nous valors que emergeixen en favor d'un projecte polític de servei al país. ■

No estaven psicològicament preparats per a pensar que l'estat reprimiria amb aquesta força

Entràvem en la política com els capellans entraven en l'Església, amb mentalitat per a tota la vida

La dissolució d'ETA en cinc capítols: l'assoliment d'una pau unilateral

Cronologia La societat civil i mediadors internacionals han fet possible una pau que es va començar a gestar el 2004, en la històrica proposta d'Anoeta feta per Batasuna

Tres membres d'ETA alcen el puny després de fer un comunicat en vídeo. EUROPAPRESS

JOSEP REXACH

La dissolució definitiva d'Euskadi Ta Askatasuna (ETA) no ha seguit cap manual de procés de pau, sobretot perquè en aquest llarg trajecte les parts involucrades no hi han intervingut de la mateixa manera. La fotografia del president de Colòmbia, Juan Manuel Santos, encaixant la mà amb el màxim dirigent de les FARC, Rodrigo Londoño Echeverri, àlies 'Timochenko', no tindrà

cap equivalent al País Basc. El govern espanyol, amb el PP al capdavant, ha desestimat i criminalitzat la negociació com a instrument per a atènyer la pau definitiva perquè volia la victòria. Ha estat la societat civil, per mitjà dels artesans de la pau, i els mediadors internacionals que han aconseguit segellar la dissolució definitiva de l'organització.

Aquest procés de pau tan atípic tampoc no té cap data de començament gaire clara. De negociacions, n'hi va haver moltes des del 1981, però fou

l'última, a cavall de Ginebra i Oslo, i amb el PSOE al govern espanyol, que va marcar un punt d'inflexió. L'esquerra independentista basca ja feia temps que s'havia anat distanciant d'ETA i els projectes anaven separats. Podríem dir que fou una ponència política feta per Batasuna el 2004 que va marcar el començament de l'etapa que culminarà demà al País Basc Nord, amb un acte que simbolitzarà la dissolució definitiva d'ETA.

A continuació us presentem cinc capítols que ajuden

Aquest procés de pau tan atípic tampoc no té cap data de començament gaire clara

El 2004 Herri Batasuna ja era en procés de ser il·legalitzat per ordre de Baltasar Garzón

a entendre com s'ha arribat a la dissolució definitiva d'ETA i quins n'han estat els actors principals.

1. La proposta Anoeta (14-11-2004)

El 2004 Batasuna, el partit que representava políticament l'esquerra independentista basca, ja era en procés de ser il·legalitzat per ordre de Baltasar Garzón, al capdavant de l'Audiència espanyola. La formació va organitzar al Velòdrom d'Anoeta, davant quinze mil persones, un 'acte il·legal d'un partit il·legal', com el va definir Arnaldo Otegi. Allà, Batasuna va formalitzar la seva proposta –llegiu ací el document– d'una resolució del conflicte i que tindria el suport d'ETA. Aquest pla es fonamentava en l'establi-

ment de dues taules de diàleg: una entre el govern espanyol i ETA per a tractar del cessament de l'activitat armada, i una altra constituïda per tots els partits polítics sense excepció, però al marge dels parlaments basc i navarrès, per a debatre l'afer polític.

2. Negociacions frustrades (juny del 2016)

Abans d'aquesta ponència ja es forjava una resolució del conflicte. El dirigent de l'esquerra *abertzale*, Arnaldo Otegi, i el socialista Jesús Eguiguren, el 2001, ja havien començat a treballar per una solució negociada del conflicte. Aquelles converses al caseriu de Txillarre han estat recollides en un bon documentari titulat *La fi d'ETA*. Però era el 2001 i, amb el PP

al govern, la negociació era un miratge. Amb l'entrada de José Luís Rodríguez Zapatero al govern espanyol les tornes van canviar.

El maig del 2005 el congrés espanyol va aprovar, amb el sol vot en contra del PP, d'emprendre converses amb ETA perquè abandonés les armes. L'organització va respondre-hi i va anunciar un 'alto-el-foc permanent' el 24 de març de 2006. A Oslo i Ginebra, Jesús Eguiguren, Javier Moscoso i José Manuel Gómez Benítez per part del govern espanyol, i Josu Urrutikoetxea 'Terñera' i dues persones més per part d'ETA, van negociar per establir les bases d'una negociació amb dues taules, tal com havia proposat Batasuna mesos enrere.

En les reunions finals 'Terñera' va ser substituït com a interlocutor central per Francisco Javier López 'Thierry', de l'ala més dura de l'organització. Segons algunes veus, a partir de llavors els avenços es van refredar per l'actitud de 'Thierry'. El 30 de desembre, i sense previ avís, ETA va trencar l'alto-el-foc amb un atemptat contra l'aeroport de Madrid que va costar la vida a dues persones de nacionalitat equatoriana. Les negociacions es van estrocar.

Alto-el-foc i més enllà (25-9-2010)

Amb un vídeo difós per la BBC, el setembre del 2010, ETA va anunciar un alto-el-foc. Hi assegurava que feia mesos que havia pres la decisió 'de no fer més actuacions armades'. El març d'aquell any un etarra havia mort un

polícia francès a la població de Dammarie-lès-Lys, durant una persecució arran d'un robatori d'un vehicle. ETA ja s'havia afeblit molt militarment. Aquell fou l'últim mort causat per l'organització.

Després de l'anunci d'alto-el-foc, Batasuna, Aralar, EA, Alternatiba i Abertzaleen Batasuna (l'esquerra abertzale del País Basc Nord) van reclamar a ETA 'un alto-el-foc permanent, unilateral i verificable per la comunitat internacional com a expressió de la voluntat per a un abandonament definitiu de l'activitat armada'. Quatre mesos més tard, l'organització cedia a les peticions de l'esquerra independentista i feia un nou vídeo on assegurava que l'alto-el-foc era verificable per la comunitat internacional.

Les peces per a tornar a assolir una negociació s'anaven situant, però faltava la del govern espanyol. Rubalcaba, llavors ministre d'Interior, entomava la notícia amb escepticisme: 'És una bona notícia, però no és una bona notícia.' Les eleccions eren a prop i unes altres negociacions els podien costar uns quants diputats en detriment d'un PP sempre preparat per a erigir-se en el partit defensor dels drets de les víctimes.

Tanmateix, la via per a assolir la pau segueix el seu curs i el setembre d'aquell 2011 es constitueix l'anomenada Comissió Internacional de Verificació de l'Alto-el-foc al País Basc (CIV), sorgida arran de la necessitat de crear un mecanisme de verificació de l'alto-el-foc 'permanent,

La conferència va concloure amb una declaració de cinc punts en els quals s'emplaçava ETA a un cessament definitiu de la violència

general i verificable' anunciat per ETA.

Conferència Internacional de Pau de Sant Sebastià (17-10-2011)

Malgrat la inacció del govern espanyol i després d'un alto-el-foc en el qual s'emplaçava a una negociació internacional, els principals partits –a excepció del PP– i entitats del País Basc van escenificar la Conferència Internacional per a promoure la resolució del conflicte al País Basc, també coneguda com la conferència d'Aiete, pel palau on es feia. Hi van assistir personalitats internacionals com ara Kofi Annan, Bertie Ahern, Gro Harlem Brundtland, Pierre Joxe, Gerry Adams i Jonathan Powell. Més tard, s'hi afegiren Tony Blair i Jimmy Carter.

La conferència va concloure amb una declaració de cinc punts en els quals s'emplaçava ETA a un cessament definitiu de la violència. Tres dies més tard ETA anunciava la fi de la seva activitat armada. Comunicava que havia pres la decisió històrica com 'un compromís clar, ferm i definitiu de superar la confrontació armada' i feia 'una crida als governs d'Espanya i França a obrir un procés de diàleg directe destinat a solucionar les conseqüències del conflicte'. Però un mes exacte més tard, el PP de Mariano Rajoy guanyava les eleccions. I es barrà el pas a qualsevol participació del govern en una negociació amb mediadors internacionals.

Amb ETA totalment inactiva, el govern espanyol va continuar actuant contra l'organització i va detenir

El dirigent de la Comissió Internacional de Verificació, Ram Manikkalingam. E.P.

Milers de persones van celebrar a Baiona el desarmament d'ETA. ACN

David Pla i Iratxe Sorzábal. Ells eren els qui havien fet els comunicats anunciant el cessament de l'activitat armada, i arran d'això foren acusats de pertinença a banda armada. El seu substitut, Mikel Irastorza, també va ser detingut un any més tard.

Otegi, alliberat de la presó després de sis anys d'empresonament per haver intentat refundar Batasuna i organitzar una estratègia cap a una pau negociada, va emmarcar aquestes detencions en la 'lògica de guerra' de l'estat espanyol. En una entrevista a VilaWeb, Otegi parlava així sobre el rebuig del govern espanyol a intervenir en el procés de pau: 'Hem decidit de fer-lo al nostre país i a la comunitat internacional. A l'estat, ni li oferim ni li deixem d'oferir. Sabem que l'estat té molta força i capa-

El mes passat ETA va emetre un comunicat en què reconeixia 'el mal que havia causat'

citat per a ingerir-se en els nostres processos. Però ja no li donem cap protagonisme. Nosaltres, a la nostra.'

Desarmament unilateral (08-4-2017)

En el comunicat del 2011, en el qual ETA anunciava la fi de l'activitat armada, també feia una crida a la societat basca perquè s'impliqués en el procés per a aconseguir un escenari de pau i llibertat. Aquesta crida va prendre cos en els artesans de la pau, activistes bascs encarregats de lliurar les armes de l'organització. Ells es van encarregar de mostrar vuit amagatalls repartits entre Aquitània i Occitània, on hi havia 120 armes de foc, tres tones d'explosius, milers de detonadors i munició. Més tard, la CIV es va encarregar de verificar-ho. En la compareixença públi-

ca a Baiona, el dirigent de la CIV, Ram Manikkalingam, va assegurar que el lliurament de la llista constituïa 'el desarmament d'ETA' i ho va definir de 'moment històric': 'Desarmem el darrer grup armat autòcton d'Europa, el més permanent', va dir.

El mes passat ETA va emetre un comunicat en què reconeixia 'el mal que havia causat' en el transcurs de la seva trajectòria armada i mostrava el 'compromís amb la superació definitiva de les conseqüències del conflicte' i amb la 'no-repetició'. Havent demanat perdó i amb les armes lliurades, només faltava una declaració oficial en què proclamés la dissolució definitiva. L'ha feta aquest matí a Ginebra, davant els verificadors internacionals i diplomàtics de nombrosos països. ■

JOSEP LLUÍS ALCÁZAR

‘A l’institut El Palau, el silenci s’ha acabat’

Entrevista a un docent de l’institut de Sant Andreu de la Barca, que explica que els professors han decidit de trencar el silenci i denunciar la persecució

ACN

JOSEP CASULLERAS NUALART

Els professors de l’institut El Palau de Sant Andreu de la Barca (Baix Llobregat) han decidit que ja n’hi ha prou, de callar. Des de l’octubre, quan es van trobar que un grup de pares havia denunciat nou professors a la televisió i a la Guàrdia Civil per haver criticat la violència policíaca de l’1-O, el

silenci s’havia imposat entre docents, pares, mares i familiars. La por feia efecte, i el Departament d’Ensenyament els recomanava de no parlar. Però l’escrit de la fiscalia sobre delictes d’odi de la setmana passada i l’assenyalament d’El Mundo i d’Albert Rivera contra els professors acusats han motivat un

canvi. Els professors ja no volen callar i volen denunciar la persecució contra el centre. I ara Ensenyament, intervingut pel 155, ha passat a amenaçar els qui vulguin expressar-se. Ho denuncia el professor Josep Lluís Alcázar, delegat sindical de la CGT a l’institut, en aquesta entrevista.

Hi ha hagut el dia de la dona i el dia de la pau, i hem estat condicionats per quines coses dèiem

Fins ara hi havia la por de 'ai, ai, ai, no posem una pancarta a la Ciutat de la Justícia, no sigui que...' Aquest argument ja no val, quan apareix l'amenaça

—Les pintades i les amenaces contra els professors són un pas més enllà.

—La meua opinió és que aquest cap de setmana s'ha volgut tirar llenya al foc i s'ha aconseguit. Volen que hi hagi un enfrontament a l'institut, que hi hagi una fractura irreversible. Aquest n'ha estat l'objectiu, i això que ha passat aquest matí amb les pintades n'és una expressió. També hi ha hagut molta agressivitat i insults greus a la xarxa.

—Han actuat la fiscalia, els mitjans espanyols i Albert Rivera i ara heu acabat rebent les amenaces.

—Sí, però la cosa va començar el 4 d'octubre, quan ens vam trobar tot l'institut ple de càmeres de televisió. Abans de buscar cap mena d'explicació o d'aclariment, ho van esbombar tot als mitjans de comunicació. Per això diem que hi ha hagut una instrumentalització, perquè aquesta resposta no és l'habitual de les famílies; primer mires de contrastar-ho, d'aclarir-ho, de parlar-ne, per saber si ha anat realment així o no, i el primer dia no llances allò que ha dit el nano als mitjans de comunicació. Això va començar el dia 4 i ho hem estat vivint tots aquests mesos. Ara, és cert que la denúncia de la fiscalia li fa fer un nou gir, i això que ha passat aquest cap de setmana encara un altre. La situació és molt dura.

—Com estan, els professors afectats?

—En tenim uns quants de baixa, que, per cert, el Departament d'Ensenyament no la reconeix com a laboral. Volem fer saber que no ha fet públics els informes d'inspecció, sobre els quals ens ha dit oralment que indiquen clarament que no van dir cap de les coses que denuncien i que no hi ha indicis que els professors actuessin irregularment. I, és més, els informes certifiquen que la situació es feia insostenible per als qui han hagut d'agafar una baixa. Els documents també donen fe que havien de fer un tractament. I només ha faltat ara que el departament ens adverteixi què hem de dir, que no ens deixi parlar... Els professors estan malament: els uns han hagut d'agafar una baixa per tractament

i els altres passen per una situació molt difícil. I, per a la resta de companys, és una cosa que toca tot l'institut. I no parlo únicament de professorat, sinó de nois, pares, famílies... El mal que es fa és molt gran.

—Hi deu haver por de parlar, de dir segons què.

—Sí. Ens volen convertir en un exemple d'això que fa un any que van dient, que adoctrinem. I com que no en tenen cap de real, en volen crear un i donar-li un valor exemplar. Aquestes últimes setmanes, hi ha hagut el dia de la dona i el dia de la pau, i hem estat condicionats per quines coses dèiem. I no únicament al meu institut, sinó més enllà. Per Sant Jordi, per exemple, hem estat condicionats per si posàvem una bandera catalana. Envien un missatge a tots els professors i els posen sota sospita. Crec que és com se sent ara qualsevol docent a Catalunya.

—Us queixeu del paper del departament. Quin és el vostre interlocutor ara?

—Són els Serveis Territorials i la seva directora, Núria Valllduriola. Aquesta és la nostra primera interlocutora, la mateixa d'abans. Després, Madrid, el ministeri de Méndez de Vigo.

—I no en teniu la resposta que esperàveu?

—No. De cap manera. Ens feien callar i ens deien que era pel nostre bé. Això, ho hem aguantat uns quants mesos, perquè d'alguna manera podia perjudicar els arguments dels advocats de la Generalitat, que han portat la defensa fins ara. D'altra banda, els professors proposàvem que hi hagués algun espai per a veure's i contrastar què havia dit el noi, què havia dit el professor, què havien dit els altres nois. Ho van intentar amb el consell escolar, amb la inspecció, amb l'ajuntament, que és socialista, amb una regidoria de Ciutadans. Però els pares que denuncien no volen cap reunió, no volen parlar ni debatre, ni mesurar les coses, veure unes altres opinions, el context... No ho volen.

—Per què no es fa públic l'informe d'inspecció que diu que no hi va haver cap irregularitat?

—Nosaltres l'hem reclamat una vegada i una altra. I, segons que hem vist, també l'ha reclamat el batlle mateix, però l'hi neguen. La queixa d'aquestes famílies no ha arribat mai al departament i això és una cosa molt estranya. És el primer cas que una queixa d'un pare no arriba ni a l'institut ni al departament i, en canvi, arriba als mitjans de comunicació. I després ens assabentem que ve d'una unitat de la Guàrdia Civil a la fiscalia. Tu, com a pare, primer ho intentes contrastar, i no pas portar-ho als mitjans de comunicació, amb totes les conseqüències que té això. Els hem exigít que facin públic l'informe. Tinc la carta del sindicat amb la resposta de la senyora Vallduriola exigint que hi hagi un pronunciament públic dient a les famílies que estiguin tranquil·les perquè la inspecció hi ha treballat i ha conclòs que no hi va haver mala praxi per part dels professors. Però aquest pronunciament públic no s'ha fet.

—I l'ajuntament?

—Va convocar una reunió i no s'hi va presentar cap de les famílies denunciants. No volen parlar.

—També heu tingut moltes mostres de suport.

—Sí, i tant. Això són sis o set famílies, i tenim desenes de famílies de guàrdies civils. En un institut de mil dues-centes famílies. I de pares d'alguns altres instituts. Fins ara tots ells havien callat. Però la decisió de la setmana passada de trencar el silenci és important. El silenci s'ha acabat. Ho farem de la manera que exposem menys els companys i tirem endavant.

—Quan dieu que 's'ha acabat el silenci', què voleu dir?

—Abans era una recomanació, perquè hi havia un procés i els advocats hi treballaven. Tots callàvem. Això va ser així fins que dilluns passat va sortir l'escrit de la fiscalia. De què havia servit, callar? És que el document ni tan sols recull que

La façana de l'Institut El Palau de Sant Andreu de la Barca, empaperada amb cartells de suport als professors encausats. TWITTER

nosaltres no hi estem d'acord. La gent s'indigna i diu prou. Quan decidim de fer el pas, el to que ens arriba ja és diferent: 'O cal·leu o hi haurà conseqüències.' Aquest és el missatge que ens traslladen dimarts. Ens diuen que si fem públic un comunicat sobre això, hi haurà conseqüències.

—Quines conseqüències?

—Habitualment són expedients.

—Del departament?

—Sí. Demà, la CGT presentarem una reclamació exigint una rectificació immediata i manifestant que és una intromissió a la llibertat d'expressió del professorat, i més en una resolució que vam prendre en assemblea.

—És pel 155, que actuen així?

—No ho sé. Jo sé què vaig viure, perquè jo hi era, quan ens van dir personalment aquestes paraules. La conseqüència va ser que el comunicat que es volia llegir no es va arribar a llegir. Però tot això va ser en vint-i-quatre hores. Teníem una unitat de TV3 a fora perquè l'assemblea ho havia decidit després de l'oferiment de la televisió d'informar-ne al TN i al TN Comarques. I hi va acabar intervenint el departament, advertint-nos que ens exposàvem a conseqüències, si parlàvem. Així és com vivim. Fins ara hi havia la por de 'ai, ai, ai, no posem una pancarta a la Ciutat de la Justícia, no sigui que...' Aquest argument ja no val, quan apareix l'amenaça. ■

PÀVEL KIRILIONAK

‘A Catalunya cada dia passen coses que ja vaig veure a Bielorússia’

Entrevista a l'exiliat bielorús Pàvel Kirilionak, que veu similituds entre la situació del seu país i la repressió d'Espanya contra l'independentisme

ROGER GRAELLS

Pàvel Kirilionak és un exiliat de Bielorússia que resideix a Catalunya des del 2011. Va fugir del seu país quan tenia tot just dinou anys perquè era a punt de ser jutjat després de ser detingut en una manifestació per la llibertat contra el règim dictatorial d'Aleksandr Lukaixenko. Va viure uns quants anys a Praga abans d'instal·lar-se a Barcelona, on treballa de guia turístic. Quan va arribar pràcticament fou quan començava el procés cap a la independència, però diu que abans ja s'havia interessat per la política catalana. S'expressa en un català força bo i és partidari de la independència perquè no veu cap acord possible amb Espanya.

Kirilionak explica algunes similituds i paral·lelismes entre la repressió que exerceix el règim bielorús i l'actitud i les actuacions de l'estat espanyol envers l'independentisme. La violència policíaca del primer d'octubre, l'empressonament i l'exili del govern i de dirigents de la societat civil, la prohibició de les samarretes grogues a la final de la Copa... són tot d'actuacions que el transporten al seu passat. En parlem en aquesta entrevista, on també explica la seva història i com s'ha habituat a viure a l'exili després de gairebé vint anys.

—Expliqueu-nos qui sou.

—Un exiliat. Vaig anar-me'n de Bielorússia a dinou anys. Em vaig exiliar a la República Txeca, que em va donar l'estatus del refugiat. Vaig viure molts anys a Praga i després vaig venir a viure a Barcelona.

—Per què us vau exiliar?

—Bielorússia és un règim autoritari, un estat policíac clàssic. Quan era estudiant vaig participar en un moviment polític d'oposició a Lukaixenko. Hi havia moltes manifestacions i en una em van detenir. Després de deu dies a la presó, em van dir que em podien dur a judici, i aleshores vaig decidir de deixar el meu país.

—De què us acusaven?

—De participar en una manifestació que

Després de deu dies a la presó, em van dir que em podien dur a judici, i aleshores vaig decidir de deixar el meu país

No puc tornar a Bielorússia. No sé si després de tants anys encara tindria problemes, però és un risc

segons el règim era il·legal. Al meu país no es pot fer una manifestació sense el permís de l'estat. Van dir que hi havia hagut violència a la manifestació i van obrir una causa criminal.

—I què reivindicàveu?

—Es deia 'Marxa per la llibertat'. Això era el 1999, durant els primers anys de Lukaixenko. Hi havia moltíssim moviment contra el règim. Ara la situació és més tranquil·la. Va ser la manifestació més gran d'aquells anys i la policia va intentar liquidar aquesta acció. Va haver-hi enfrontaments.

—És a dir, que la violència la va fer servir la policia per reprimir la manifestació.

—Sí, sí. Va haver-hi prop de mil detinguts.

—La República Txeca us va donar asil polític?

—Sí. Ara mateix tinc passaport txec. Vaig aconseguir-hi la nacionalitat després de passar molts anys a Praga.

—Us van posar gaires traves?

—No, no vaig tenir cap entrebanc. Era un procediment formal. Depèn del país, pot ser molt fàcil o molt difícil. Qualsevol persona de Bielorússia té més facilitat per aconseguir l'asil que no pas un ciutadà d'un país que es considera democràtic. Això és molt important. Quan era al camp de refugiats hi havia molta gent de Rússia, que en aquell moment es considerava un país democràtic, i per a ells, malgrat les històries que tenien, era molt més difícil d'aconseguir l'estatut de refugiat.

—Creieu que si no us haguéssiu exiliat hauríeu passat anys a la presó?

—Diria que sí. Això no es pot saber, però la meva família viu encara a Bielorússia i em diuen que cada any, un parell de vegades, la policia va a casa meua a demanar on sóc. Després de divuit anys, encara em busquen.

—Quin contacte hi heu mantingut, amb la família?

—Ens veiem a vegades a Barcelona, o quedem en algun altre lloc. No puc tornar a Bielorússia. No sé si després de tants anys encara tindria problemes, però és un risc.

—Recapitem. A dinou anys arribeu a Praga. Vau poder continuar estudiant?

—Quan me'n vaig anar feia dos anys que estava a la universitat. Estudiava dret. Va ser un canvi brutal, importantíssim. El primer any vaig provar entrar en una universitat, però no vaig tenir sort. Vaig començar a cercar feina. El problema més important que tenia era que no sabia parlar txec. Sabia anglès, però per a entrar a la universitat havia d'aprendre una mica de txec. Era difícil.

—I econòmicament vau passar-ho malament?

—Era difícil. Tenia una mica d'ajuda del govern de la República Txeca. Ara no ho recordo bé, però en aquell moment potser eren tres o quatre euros la setmana. Tenia dret també a estar en un camp de refugiats. Hi tenia un llit i uns serveis mínims. Però jo volia sortir i vaig decidir anar a Praga a buscar una feina.

—De què vau acabar treballant?

—Feia diverses coses, els primers dos anys. Vaig treballar en una planta industrial, com a comercial en una botiga... Al cap de dos anys vaig obrir un petit negoci, una galeria d'art. D'això vaig treballar-hi vuit anys.

—I quan decidiu de venir a Barcelona?

—L'any 2005 vaig venir per primera vegada a Barcelona i em vaig enamorar de la ciutat. El clima, l'arquitectura... era tot molt diferent. I vaig pensar que algun dia vindria a treballar-hi.

—I ho vau aconseguir.

—Sis anys més tard. Vaig venir el 2011.

—De què treballeu?

—Ara mateix treballo de guia turístic. Domino el rus i l'anglès.

—La vostra arribada va coincidir amb l'esclat del procés independentista.

La repressió i la violència poden funcionar un temps, però de manera permanent no

LAURA GÁLLEGO

—Després de la visita del 2005, vaig passar més temps a Barcelona. Algun estiu... Conec el procés polític català d'ençà del debat de la reforma de l'estatut. En aquell moment semblava que Espanya era un país amb una trajectòria molt bona amb el govern de Zapatero. El que va passar després del 2011 em va sorprendre. La situació de Catalunya i Espanya la veig com una relació de matrimoni. És una metàfora que m'agrada sempre explicar a la gent de fora. És un matrimoni que no funciona perquè la dona es vol emancipar. Necessita una mica més de llibertat. En una situació ideal per a preservar el matrimoni l'home hauria de fer alguna oferta, algun moviment. Però passa que l'home pega la dona. Aquest matrimoni no té futur. Qualsevol coexistència necessita compromís. La repressió i la violència poden funcionar un temps, però de manera permanent no.

—Hi veieu similituds entre la situació de Bielorússia i Catalunya?

—Sí, és clar. La primera similitud que vaig veure és el context general. La comparació de la nació catalana amb la nació

bielorussa. Nosaltres també som una nació petita que durant tres segles va ser part de l'imperi rus, que sempre va mirar de boicotar la identitat nacional, la llengua i la cultura bielorussa. Això em sembla bastant similar. A Bielorússia la nostra llengua està en una situació molt precària. És molt interessant veure que el català, després de tants segles de limitacions i prohibicions, es continua parlant. Al meu país, amb menys repressió històricament, la gent la va deixar de parlar. És una llengua semblant al rus, però ara poca gent la parla.

—És oficial, el bielorús?

—Formalment tenim dues llengües oficials. Però de facto és molt difícil trobar una escola en bielorús per als nens petits. La televisió és un 99% en rus. El cas català és un exemple de com es pot preservar una llengua i una cultura després de segles de repressió.

—És un motiu que us va impulsar a aprendre el català?

—Sí, primer vaig aprendre castellà. La majoria de gent fa això, primer apren

castellà. Jo penso que és important aprendre el català. Visc aquí, em considero un ciutadà més de Catalunya i és important parlar el català, també per respecte a la gent. No necessito el català per la meva feina ni la meva parella és catalana. Per mi sobretot és una qüestió de respecte i d'integració.

—Per quin motiu us vau interessar pel procés independentista?

—Bielorússia va independitzar-se de l'URSS el 1991. No hi havia tanta lluita allà com la que teniu aquí a Catalunya. És curiós que nosaltres, sense lluitar ni voler-la tant, tenim la independència. Sempre m'he fet aquesta pregunta, per què alguns la poden tenir i uns altres no. El 1991 va haver-hi el referèndum sobre el futur polític de la Unió Soviètica i la majoria va votar mantenir l'URSS. Ara sí que valorem més la independència, que no pas en aquell moment. Quan sento dir que és impossible que Catalunya sigui independent, que aquestes coses no passen, sempre penso en el meu país. Aquí amb tot aquest moviment tan fort us diuen que no podeu ser independents! El paral·lelisme més interessant, però, va començar a l'octubre de l'any passat. No

hauria pensat mai que passarien les coses que han passat aquí, en un estat de la Unió Europea. La repressió policíaca tan brutal del primer d'octubre... Allò que vaig veure aquell dia em va recordar molt la situació del meu país. Aquell dia vaig ajudar uns companys periodistes russos a cobrir el referèndum. Algunes actuacions policíacques que vaig veure jo mateix, aquesta repressió, és semblant al que vaig viure a Bielorússia. Aquest paral·lelisme és més fort cada dia. Cada dia passen coses que ja vaig veure al meu país.

—Ens en podeu posar un exemple?

—La prohibició de portar samarretes grogues a la final de la Copa. La situació als partits de futbol a Bielorússia és molt semblant. Tenim una samarreta simbòlica nacional que des del punt de vista de l'estat és il·legal. I si te la poses, no et deixen entrar als estadis. No pots portar una bandera no oficial. El vídeo de la policia cercant samarretes grogues entre els afeccionats... és com un flashback al meu passat. És molt semblant al que ha passat a Bielorússia els últims anys.

—I l'empresonament i l'exili del govern?

—L'empresonament de polítics és el que hem tingut a Bielorússia durant molts anys. Per al govern bielorús és normal. Qualsevol líder de l'oposició que té possibilitats de ser un líder fort acaba sempre a la presó. La repressió dels activistes, de la gent normal que no són polítics, com en Jordi Sànchez i en Jordi Cuixart, és una cosa que ja he vist. Com pot ser això, en un país de la Unió Europea? En teoria hauria de ser l'espai més democràtic, on hi hagués més protecció dels drets humans de tot el planeta. Com poden passar coses com aquestes? No ho acabo d'entendre. Ni la reacció de la UE, de silenci total. Quan aquestes coses passen al meu país sempre hi ha una reacció de la Unió Europea, dèbil i sobretot verbal, però vaja, alguna reacció contrària. Les manifestacions pacífiques no poden acabar amb aquesta brutalitat policíaca. I el suport al govern espanyol... Per mi va ser com una dutxa d'aigua freda. Em vaig sentir decebut amb Europa.

—Els turistes s'interessen per la situació de Catalunya?

—Sí, molt. Com a professional no parlo de temes polítics, però si m'ho dema-

El vídeo de la policia cercant samarretes grogues entre els afeccionats... és com un flashback al meu passat

nen, no puc no respondre. El 90% dels meus clients s'interessen per la situació política de Catalunya. És impossible de no demanar-ho. Les estelades i els llaços grocs són a tot arreu. Hi ha molt interès. Pregunten què passa i per què passa. Fa un parell de dies un turista nord-americà em va fer una pregunta molt bona: què passa a Espanya que tothom se'n vol anar? Sempre intento respondre amb la màxima neutralitat, sense prendre posició.

—Quina és la reacció general?

—Sorpresa. La reacció més habitual és la sorpresa per la manera com Espanya aborda el problema. I quan explico els fets, quan som a la plaça de Sant Jaume i em demanen sobre la Generalitat i els dic simplement que hi ha nou persones a la presó i l'altra meitat a l'exili, no em creuen. Els costa de creure que en un país europeu pugui passar una cosa com aquesta. Encara falta una mica d'informació a tot el món sobre la situació de Catalunya.

—Vau poder votar al referèndum?

—No, perquè no tenia dret de vot. Com tampoc no puc votar a les eleccions al parlament.

—Hauríeu votat, si haguéssiu pogut?

—Sí. I hauria votat sí. Sóc de la majoria dels independentistes que ens n'hem fet aquests últims anys, simplement veient la situació. La sortida ideal seria un acord, cercar algun compromís. Amb el pas dels anys, veient la resposta del govern espanyol, ara considero que aquesta sortida no existeix. Tenim dues opcions: la situació actual, amb més repressió cada vegada, o intentar la independència.

—Feu difusió de l'independentisme en un bloc en rus.

—Sempre m'he interessat per les qüestions polítiques. És interessant observar què passa a Catalunya i la gent de fora en té poca informació. Els meus amics sempre em demanen què passa. En lloc de respondre a cadascú separatament,

faig servir el bloc per a explicar-ho. Escric articles sobre notícies, sobre política i sobre la història de Catalunya. La meua idea és explicar per què passa això, per què es vol independitzar una gran part de la població de Catalunya. És molt interessant perquè trobo que hi ha un paral·lelisme entre la història de Bielorússia i la Catalunya medieval. Aquí hi havia la Corona d'Aragó i allà teníem el gran comtat de Lituània. Era un tipus de confederació entre Bielorússia i Lituània. Després Bielorússia va formar part de Polònia, i posteriorment de Rússia.

—Tornem al vostre exili. Us hi heu acabat d'acostumar?

—El problema de veritat van ser els primers anys. Després, com en qualsevol situació, t'hi acostumes. A la presó no m'hi acostumaria mai, però a viure en un altre país, en una ciutat com Barcelona, t'hi acostumes. També és veritat que quan me'n vaig anar del meu país no tenia ni dona ni fills. Per mi no era un problema tan greu com per a la gent que ja té família i nens. Era una persona jove, i t'hi acabes acostumant.

—I com veieu la situació actual a Bielorússia?

—La situació no ha canviat gaire. Tenim un règim dictatorial personalista, gairebé monàrquic. El dictador té un fill d'onze o dotze anys i sempre parla d'ell com a successor. És un nen petit, i sembla una broma que a Europa encara puguin passar aquestes coses. Ha canviat poca cosa. És un estat cent per cent policíac, amb una repressió brutal. Ara mateix la possibilitat de qualsevol revolta és gairebé zero.

—Us agradaria tornar-hi?

—Crec que per viure-hi, no. Per fer-hi una visita i passar-hi potser uns quants mesos sí. Per veure com va tot. Però és difícil de proposar-s'ho, no penso tant a llarg termini. Ara mateix visc aquí i m'agrada molt Barcelona i la gent és simpàtica. Aquí a Catalunya m'hi sento molt bé.

Els costa de creure que en un país europeu pugui passar una cosa com aquesta

Bielorússia és un estat cent per cent policíac, amb una repressió brutal

RAMON ALCOBERRO

‘El Maig del 68 no volia canviar el món, volia canviar la vida’

Entrevista al filòsof, que ajuda a entendre què va significar aquesta revolució de la qual avui es commemora el cinquantenari

LAURA GÁLLEGO

JOSEP REXACH

‘Est interdit d’interdire’ (‘Prohibit de prohibir’). Aquest és un dels lemes que van fer més fortuna durant el Maig de 68 i que encara avui podem trobar pintat amb esprai en alguna paret recòndita. Avui fa cinquanta anys que va començar aquella revolta que durant més de dos mesos –el juny i el juliol també en formen part– van remoure ideològicament una Europa encara plenament conservadora.

El filòsof Ramon Alcoberro (Pals, Baix Empordà, 1957) ens ajuda a entendre què va significar un moviment com aquell. Va ser una revolució, però sense pólvora. El malestar estudiantil era originat per un descontentament popular, una insatisfacció del sistema, del tradicionalisme, i cercava una nova manera de viure. Tot i que va durar poques setmanes i va acabar com havia començat, amb Charles de Gaulle reelegit president de la República, el pòsit deixat aquells dies de primavera als carrers de París i de més ciutats de l'estat acabà fent efecte en la societat.

—Quins són els fets que donen origen al Maig del 68?

—Hi ha tres coses absolutament bàsiques. Primera, el famós *baby boom*. A final dels anys cinquanta i als seixanta i setanta, hi ha un creixement brutal de la població, sobretot de la joventut. Hi ha la discussió si la joventut és una nova classe, fins i tot hi ha un llibre de Maria Aurèlia Capmany que es titulava així: *La joventut és una nova classe?* I apareix un grup social que fins llavors no havia estat representat políticament. Segona, és un moment d'expansió econòmica i els obrers comencen a deixar de sentir-se classe explotada per entrar en el món de les classes mitjanes. S'aburgesen una mica. El moviment obrer està bastant desconcertat i apareix la idea que els estudiants poden ser l'alternativa al moviment obrer. Ho comença a dir Daniel Cohn-Bendit i també ho teoritza Herbert Marcuse.

Canviar la vida és canviar la manera d'enfocar la vida, de relacionar-te amb la natura, amb la feina i amb tot allò que t'envolta

A partir del Maig del 68, la família ja no va ser igual, les relacions sexuals tampoc

—I el tercer factor?

—Aquest és molt important, i és que el cristianisme prova d'acostar-se a la modernitat. Després del concili Vaticà II, la societat comença a perdre un seguit de tabús religiosos, polítics i culturals. Hi ha un nou enfocament del cristianisme, l'anomenat *aggiornamento*, que mira de fer un cristianisme més progressista i un món més laic.

—I podem anomenar-ho revolució?

—El Maig del 68 és una revolució de model gramscianista. No és una revolució de model leninista que es fa en contra del capital.

—En què consisteix la revolució de model gramscianista?

—Vol dir que els elements culturals es transformen sense que es transformi la base econòmica material. És a dir, el Maig del 68 reconeix i posa a la pràctica una teoria que havia explicat Gramsci i que deia que, per a fer una revolució, abans hi ha d'haver una revolució de les mentalitats. Primer, cal canviar allò que el marxisme en diu la *supraestructura*. No vol un canvi econòmic, però sí un canvi en les mentalitats, en el pensament, en les estructures ideològiques que diríem que fa inviable el món anterior. Durant el cas Watergate, Nixon va demanar a un conseller què podien fer després de l'escàndol. I aquell conseller li va respondre: 'Una vegada has tret la pasta de dins del tub, ja no es pot tornar a posar a dins.' El Maig del 68 és això. Treus la pasta de dents, i llavors ja és impossible de tornar al sistema d'abans. Una vegada ha posat sobre la taula unes determinades experiències, com l'alliberament sexual o el cultural, és impossible de tornar al model familiar i religiós que hi havia abans.

—Una revolució ideològica, doncs.

—Sí. Vol canviar la vida. No pas canviar el món. 'Obrers, uniu-vos, no teniu res més a perdre que les vostres cadenes, hem de canviar el món.' Això és marxisme. Frédéric Rambeau, davant aquesta frase, diu: 'Hem de canviar la vida.' Canviar el món és canviar unes estruc-

tures econòmiques, i canviar la vida és canviar la manera d'enfocar la vida, de relacionar-te amb la natura, amb la feina i amb tot allò que t'envolta. El Maig del 68, doncs, vol canviar la vida.

—I què canvia de la vida?

—La vida privada, la sexualitat, la relació amb el poder, els canvis en la família, el dret sobre el propi cos. Tot això no es discuteix pròpiament durant el Maig del 68, però sí que obre el camí perquè quatre anys després, o cinc o sis, totes aquestes qüestions que eren tabú deixin de ser-ho i es puguin discutir. Es va potenciar el moviment en favor de l'avortament, que va ser inclòs en la llei Veil el 1974, igual que la reclamació del divorci per mutu acord, aconseguit el 1975. A partir del Maig del 68, la família ja no va ser igual, les relacions sexuals tampoc, el poder va descobrir que no hi havia només el gran poder econòmic i polític, sinó que hi havia micropoders... El Maig del 68 va ser un canvi de mentalitats. A partir d'aleshores també neix una societat en què els psicòlegs han tingut una importància que abans no tenien. En què les emocions, els sentiments i la vida privada tenen una importància que abans no tenien.

—Per què?

—Perquè la individualitat ha canviat. Abans, les persones es definien pel seu col·lectiu. Eren obrers, burgesos o comerciants. Això canvia i les persones volem realitzar-nos, i això fa que aflorin les emocions i, si no ens satisfan, ens porten a cal psicòleg. La societat es 'psicologitza'. Abans del Maig del 68, anar a cal psicòleg era molt estrany. De fet, la Facultat de Psicologia ni existia a Barcelona i no va arribar fins als anys setanta. La família burgesa tradicional d'abans es basava en una hipocresia total en què s'havien de guardar les formes i ningú no es divorciava. A partir dels anys setanta, gràcies al Maig del 68, tot això es fa miques.

—I què n'ha quedat, del Maig del 68, que puguem reconèixer avui?

—La sexualitat, la família i el matrimoni es fan miques. La manera com s'entenen

La millor manera de desactivar el moviment era fer que els seus dirigents passessin a ser professors universitaris

Barricada al carrer d'Ulm. ARXIU LAROUSSE

aquests tres conceptes abans del Maig del 68 no s'assembla de res amb la manera com s'han entès després. I apareix amb força el concepte de la política com a espectacle. La música i el cinema són els nous models culturals i substitueixen l'escultura i la pintura. Igual que el disseny industrial, que apareix en aquella època i ja es mantindrà per sempre. En definitiva, apareix un nou model de cultura perquè les formes de llibertat han canviat.

—Parlem dels fets històrics. Quin paper hi té Charles de Gaulle, en els esdeveniments?

—Ell era un símbol que estava per sobre de les dretes i les esquerres, i era qui havia salvat França a la Segona Guerra Mundial. De Gaulle era prou intel·ligent per a veure que hi havia coses que eren irreversibles. El Maig del 68 va descobrir una cosa genial: la millor manera de desactivar el moviment era fer que els seus dirigents passessin a ser professors universitaris. D'aquesta manera, França va aconseguir una cosa que no havien aconseguit ni Alemanya ni Itàlia: que els intel·lectuals del Maig del 68, ni que fos

per la porta del darrere, fossin incorporats al sistema. Això va impedir que formessin grups armats com la Baader-Meinhof o les Brigades Roges. I aquesta va ser una de les maneres de sortir del Maig del 68, convertir en pop stars gent com Cohn-Bendit, i donar-los llocs simbòlics. Que fossin culturalment visibles i venguessin molts llibres, però que no toquessin el sistema polític. Són els qui després fundaran el diari *Libération*, els qui envoltaran el Sartre més decadent: André Glucksmann, Cohn-Bendit. Seran els nous pensadors mediàtics.

—Per què estaven molestos, els estudiants?

—Als anys seixanta, tant a França com a Espanya i a Europa, una gran quantitat de gent eren els primers de la família que anaven a la universitat. Això ho permetia la societat del benestar i que gent sense origen burgès pogués accedir a la universitat. Van passar a ser milers, els estudiants. Però aquests estudiants començaven a pensar que el sistema havia deixat de ser viable. Ho va començar Guy Debord, que és sens dubte el filòsof del

Maig del 68. Va escriure el llibre *La ciutat de l'espectacle*. Hi teoritzava sobre la cultura com a instrument transformador, però també hi deia que el capitalisme havia aconseguit el triomf cultural, perquè havia convertit la cultura en espectacle. És a dir, va observar que les societats, a partir d'aleshores, serien regides per l'espectacle. I això va arribar al cinema, a la televisió i també a la política. Per això, les pintades que hi ha el Maig del 68 són pensades perquè siguin espectaculars i creïn un xoc de consciències. La idea és que, a partir del Maig del 68, qualsevol moviment polític que pretengui guanyar ha de guanyar primer les mentalitats. I això tendeixen a fer, de vegades d'una manera inconscient, gent com Cohn-Bendit, Guy Debord, i trotskistes, entre més.

—I a les protestes juvenils s'hi afegeixen els obrers.

—Es van unir a les protestes, però quan van haver millorat els convenis col·lectius van plegar. De fet, ells van aconseguir els augmentos de salaris més bèsties que hi ha hagut durant tot el segle XX.

Per aturar la convergència entre obrers i estudiants, el secretari general del Partit Comunista, Waldeck Rochet, i Georges Pompidou es posen d'acord amb unes pujades de salaris fantàstiques. El Partit Comunista va refusar de seguir una vaga general més enllà de les demandes sindicals.

—I aquí és quan s'acaba el Maig del 68.

—Sí. I els estudiants veuen que s'acosten els exàmens del juny i se'n van a estudiar perquè no volen perdre el curs. A la majoria els pagaven estudis i no volien dir als pares que havien suspès perquè feien la revolució.

—Per això molts deien que era una revolució de nois de casa bona.

—Sí, segurament és una afirmació certa. Els universitaris eren una minoria molt minoritària en la societat francesa. No eren una majoria social. I si eres universitari volia dir que hi havia algú que et mantenia, perquè havies d'estudiar cinc anys o sis. I si no et mantenien i volies beques, havies d'aprovar els exàmens. Per això, quan van arribar els exàmens del juny, van plegar. El Maig del 68 es va morir de mort natural, però va deixar oberta, i això és la cosa més interessant, una possibilitat de transformació cultural del món que dura una colla d'anys i que canvia la societat. Una vegada, Sarkozy va dir que les desgràcies de França havien començat el Maig del 68, i André Glucksmann, que n'havia estat un dels líders maoistes, li va respondre: 'Mireu, senyor Sarkozy, si no hagués estat pel Maig del 68 no cardaríeu amb la Carla Bruni.' Abans del Maig del 68, cap polític no s'hauria atrevit a tenir una aventura amb una cantant a la vista de tothom. És clar que es podia tenir una amant, però sense que se n'assabentés mai ningú. La moralitat era molt diferent de la que va venir després. A Sarkozy i a Hollande, abans del Maig del 68, se'ls hauria acabat la carrera en cinc minuts.

—És a dir, que els obrers i els estudiants es desmobilitzen i així es mor el moviment?

El Teatre Odéon, ocupat, amb la pancarta 'L'Odéon és obert'. WIKIMEDIA COMMONS

—Sí, es convoquen eleccions i com que la gent té por de la cosa desconeguda, torna a guanyar De Gaulle. Tot i que és una victòria pírrica i li dura molt poc. Les eleccions, deia Sartre, van ser una 'trampa per a idiotes' i la gent es va desmobilitzar del tot.

—Per què va tornar a guanyar De Gaulle?

—Perquè els del Maig del 68 sabien que no volien, però no què volien. I això, a la gent, li va fer por. Un moviment que es basa en la protesta pot interessar un grup de persones molt avantguardista i que té molts coneixements, però si la gent no sap què li donaran no et votarà. Això és un clàssic entre molts moviments estudiantils, i no únicament el francès. Tampoc no es van presentar a les eleccions. Entre el moviment hi havia una clara influència anarquista, no hi havia organització i segons el sistema gaullista, per poder-se presentar calia l'aval d'uns quants càrrecs electes. ■

Els del Maig del 68 sabien què no volien, però no què volien

‘Sigueu realistes, demaneu l'impossible’, un dels eslògans que més es recorda del Maig del 68. ARXIU

‘La bellesa és al carrer’: cartells i pintades del Maig del 68

Expressió artística Aquestes obres d'art repartides pels carrers de l'estat francès van ser la manera de difondre el missatge revolucionari quan els mitjans de comunicació el silenciaven

LAURA GÁLLEGO MARFÀ

Els cartells polítics del Maig del 68 van tenir una dimensió particular tant per la quantitat (se n'han comptat cinc-cents de diferents) com per l'originalitat, la ironia i la contundència. També iconogràficament el Maig del 68 va deixar un símbol que s'ha mantingut en l'imaginari de la lluita obrera: la fàbrica amb

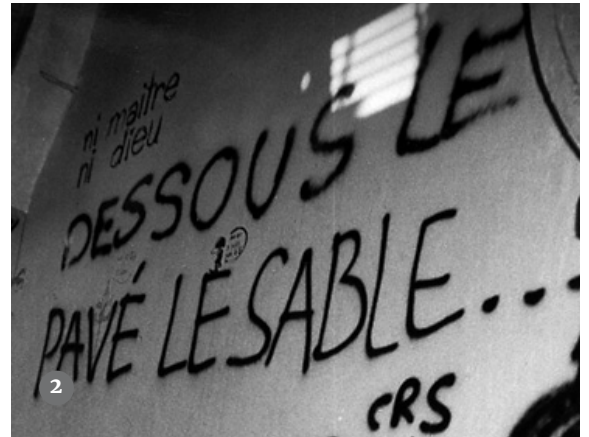
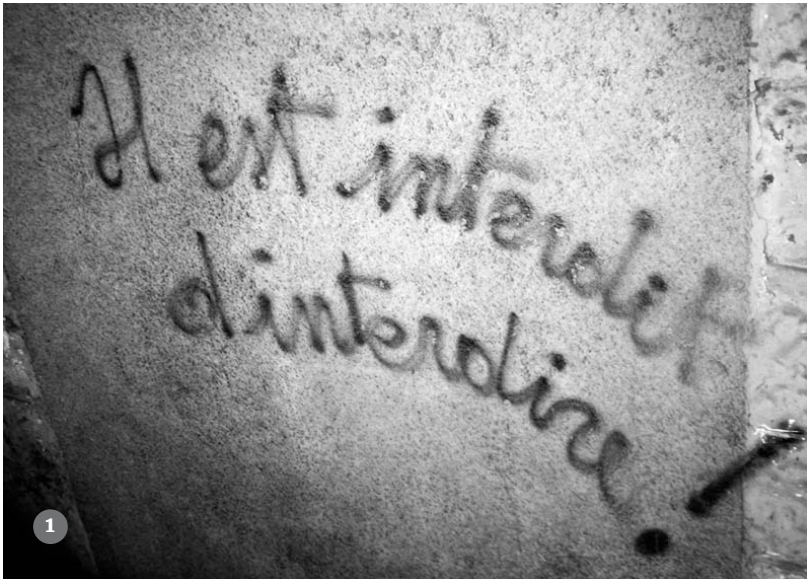
la xemeneia i les tres naus en punta (sovint també representada amb un puny).

Els estudiants universitaris que lluitaven contra el sistema establert veien com el govern controlava els mitjans de comunicació perquè no parlessin d'ells. La premsa ocultava o tergiversava la realitat. De manera que van decidir d'explicar la seva realitat. Com relata Patricia Badenes, autora del llibre *La estética en las barricadas. El mayo del 68 y la creación artística*

Va sorgir d'una necessitat de comunicació, 'd'omplir aquest silenci que deixaven els mitjans'

(Publicacions de la Universitat Jaume I), els cartells es feien servir 'com un mitjà de comunicació entre ells per lluitar en contra dels mitjans que, segons ells, estaven intoxicats'. Va sorgir d'una necessitat de comunicació, 'd'omplir aquest silenci que deixaven els mitjans de comunicació oficials'. I també 'd'animar a la revolució, perquè eren frases curtes com "la lluita continua" que donaven ànims per a continuar endavant'.

1. 'Prohibit prohibir.' WIKIMEDIA // 2. 'Sota les llambordes, la sorra.' GALLICA.BNF.FR // 3. 'Més aviat la vida', títol d'un poema del surrealista André Breton. ARXIU // 4. 'La cultura és la inversió de la vida.' GALLICA.BNF.FR

Tot va començar, segons Badenes, en una de les assemblees de la Sorbona, quan un grup d'estudiants de belles arts van decidir de contribuir a la revolució amb el que tenien: el seu talent artístic. Van ocupar l'Escola de Belles Arts i van convertir el taller Brianchon en l'Atelier Populaire, epicentre de molts dels cartells. La idea dels cartells era sobretot un treball col·lectiu i anònim. 'Es reunien i decidien el tema més important del dia, com plasmar-lo, i votaven democràticament les diverses opcions', i si bé és cert que

molts artistes també s'hi van implicar i alguns van signar, la voluntat era 'de crear una obra col·lectiva, amb un missatge al servei de la revolució'.

'L'èxit va ser tan gran', explica Badenes, 'que es van acabar repartint fulls volants a les fàbriques que explicaven com funcionava la serigrafia per tal que els obrers fossin capaços de fer-se els seus cartells quan a l'Atelier Populaire ja estaven desbordats'.

El poder de la paraula

Els cartells amb missatges clars i directes i, en espe-

cial, les pintades, més fàcils de fer, van tatuar els carrers. 'Van contribuir a transformar les ciutats en un poema col·lectiu i en un teatre de la llibertat', escribia l'artista Jean-Jacques Lebel el 1988.

'Si fer un cartell era senzill, fer una pintada encara ho era més', diu Badenes. 'Eren missatges clars i directes amb la voluntat d'arribar a tantes persones com fos possible.' I afegeix: 'Quan hi ha alguna revolta es recorre a aquest estil de la frase breu i contundent; amb poc, diu

molt.' Moltes d'aquestes frases curtes i contundents han passat a la història, com ara 'prohibit prohibir', 'sigues realista, demana l'impossible' o 'sota les llambordes, la platja'. La majoria, anònimes. Però també hi havia, segons Badenes, una certa influència situacionista 'sobretot en la crítica al capitalisme i a la societat de consum'. Per exemple, 'una màxima situacionista era "viure sense temps morts, gaudir sense límits"', que va convertir-se ràpidament en pintada'.

El 'desgavell' de De Gaulle

'Figura tutelar del poder polític, imatge del pare i símbol d'una època passada, el general De Gaulle encarna per als joves enfadats el "mal" contra qui lluitar i és al centre de totes les crítiques i caricatures.' Així presenta el president de la República Francesa l'exposició de la Biblioteca Nacional de França 'Esprit(s) de mai 68. Tracts, affiches, photographies, journaux', comissariada per Frédéric Manfrin, conservador del

departament de filosofia, història i ciències de l'home de la biblioteca francesa. La imatge era una silueta amb el nas prominent i un barret militar. La gestió que va fer De Gaulle de la revolució no va ser afortunada, sobretot per l'ús del cos policíac, i això va fer que cresqués la reacció en forma de cartells de protesta.

Destaquen els cartells, en dues versions, amb un De Gaulle com a eix d'uns engranatges que els autors con-

viden a 'trencar', els engranatges de la 'vella política'. Però si hi ha una frase que es repetia, sobretot, era 'El desgavell és ell'. Exemple de l'ús mordaç de la ironia en els cartells, la frase va ser molt estesa després de la valoració del consell de ministres difosa als mitjans de comunicació: 'La reforma sí, el desgavell no.' 'La paraula utilitzada en francès *chienlit* (desgavell) estava molt en desús i va ser perfecta per a fer-ne escarn', comenta Badenes.

'El desgavell és ell!'.

GALLICA.BNF.FR

1. 'Reemplaça els antics engranatges', primera versió del cartell amb uns engranatges de De Gaulle. La paraula 'reemplaça' és guixada i s'hi llegeix 'trenca', que apareixerà a la segona versió..

GALLICA.BNF.FR // 2. 'Trenca els vells engranatges', segona versió del cartell. GALLICA.BNF.FR

'El desgavell és ell encara.' De Gaulle en forma d'àguila. GALLICA.BNF.FR

'Voteu sempre, jo faré la resta', diu un De Gaulle armat amb un bat. GALLICA.BNF.FR

'Sigues jove i calla.' L'ombra de De Gaulle tapa la boca a un jove. GALLICA.BNF.FR

'L'estat sóc jo', diu un puny amb la caricatura de De Gaulle. GALLICA.BNF.FR

L'excés policíac: CRS-SS

Un altre dels eslògans i cartells més repetits és el de 'CRS-SS', en referència als policies antiavalots de la CRS (Companya Republicana de Seguretat). Per Badenes, el motiu va ser 'la seva manca d'escrúpols a l'hora de reprimir les mobilitzacions estudiantils i obres' i això 'va fer córrer litres i litres de tinta' i va convertir els CRS en el símbol de la repressió. Un dels motius que més es va serigrafiar va ser el que els equiparava amb les SS,

la policia nazi.

Les topades amb els CRS també protagonitzen fotografies ben conegudes del Maig del 68, com és aquesta on es veu Daniel Cohn-Bendit (que durant la revolta seria conegut com a 'Dani el Roig') encarant-se amb un agent antiavalot. A banda de ser una instantània famosa, també va servir de plantilla per a un altre cartell molt conegut, un dels pocs que van tenir una fotografia de base, perquè era molt més senzill de fer un dibuix.

L'assimilació de la CRS amb les SS va ser un dels motius més repetits en les protestes contra les actuacions policiaques

1. Daniel Cohn-Bendit encarant-se a un CRS davant la Sorbona.

GALLICA.BNF.FR // 2. 'Tots som "indesitjables"', serigrafia de la famosa fotografia. GALLICA.BNF.FR

Un agent de la CRS porta un escut amb les lletres SS. GALLICA.BNF.FR

De Gaulle vestit de CRS, signat per l'Atelier Populaire. GALLICA.BNF.FR

'La policia ataca la universitat.' GALLICA.BNF.FR

'Els CRS també són homes. La prova? Violen noies a les comissaries.' GALLICA.BNF.FR

Mitjans de comunicació en el punt de mira

Els mitjans de comunicació van esdevenir un dels punts de mira de l'escarn i la denúncia dels manifestants. La majoria de crítiques les va rebre la radiotelevisió pública, l'ORTF (Oficina de Ràdio i Televisió Francesa), que, 'per a molts es considera una eina de propaganda del govern a les ones', com s'afirma a 'Esperit(s) de Mai 68'.

De fet, el 17 de maig de 1968, els treballadors de l'ORTF van decidir de fer vaga, que va allargar-se cinc setmanes. Les demandes de periodistes, tècnics i productors no se centraven en els drets laborals i prou (salari i jornada) sinó que exigien de poder participar en les decisions editorials i crear un 'comitè de savis' que vetllés per la imparcialitat i la inde-

pendència de la informació. 'El lema era simple: la possibilitat de difondre informació "imparcial, honesta i completa".' Així, l'ORTF també va estar 'en lluita', i tal com explica 'Esperit(s) de Mai 68', 'aquesta lluita per la independència de la premsa és una oportunitat perquè de l'Atelier Populaire surtin alguns dels cartells més famosos del Maig del 68'.

'Informació lliure'. GALLICA.

'ORTF en lluita. Independència.' Els treballadors de l'ORTF es van declarar en vaga el 17 de maig. La vaga es va allargar cinc setmanes. GALLICA.BNF.FR

'No', diu un home amb el cap en forma de televisió.

GALLICA.BNF.FR

'Premsa. No us l'empasseu.'

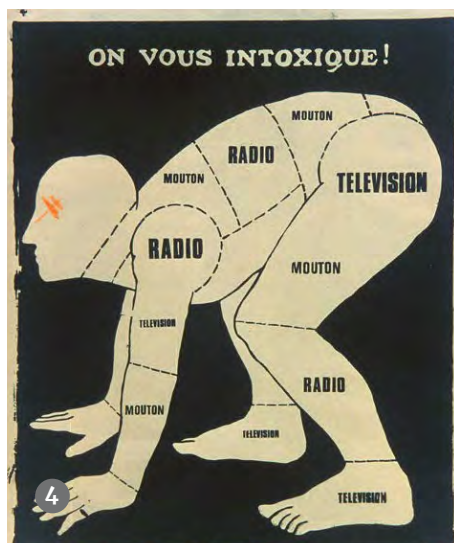
GALLICA.BNF.FR

'La policia us parla cada vespre a les vuit.' Un CRS parla per un micròfon de l'ORTF. GALLICA.

BNF.FR

Després del Maig del 68, altres revolucions han fet servir cartells d'estètica similar. Va passar el mateix 1968, a Mèxic i a Praga. I les frases que en aquell moment van embellir el carrer amb revolució han romàs en l'imaginari col·lectiu: des de 'la lluita continua' a 'sigues realista, demana l'impossible'.

1. 'Nosaltres som el poder.' GAL·LICA.BNF.FR // 2. 'La bellesa és al carrer.' GAL·LICA.BNF.FR // 3. 'La lluita continua.' GAL·LICA.BNF.FR // 4. 'Estàs intoxicat!' GAL·LICA.BNF.FR // 5. 'El puny de no retorn.' GAL·LICA.BNF.FR // 6. 'Menys de vint-i-un anys, heus ací la vostra butlleta electoral'. Una llamborda. GAL·LICA.BNF.FR // 7. 'Jo participo, tu participes, ell participa, nosaltres participem, vosaltres participeu, ells se n'aprofiten.' GAL·LICA.BNF.FR // 8. 'Verí.' GAL·LICA.BNF.FR

Festivals 'Terrats en cultura' a Barcelona

Lletres VLC Negra a València

Arts escèniques Fira de Titelles de Lleida

VilaWeb { Paper >5-6/5/2018

**D.E.S.
C.O.N.N.E.C.T.A.**

ARTS ESCÈNIQUES
GASTRONOMIA / LLIBRES / MÚSICA
CULTURA POPULAR
CINEMA / ARTS VISUALS / MUSEUS
FIRES I MERCATS

*Paula Jorner és una de les protagonistes
d'aquesta obra d'Oscar Wilde, que es pot veure
al Teatre Nacional de Catalunya*

'LA IMPORTÀNCIA DE SER FRANK' EXPLORA ELS LÍMITS DE LA HIPOCRESIA

Miki Esparbé, David Verdaguer, Laura Conejero, Paula Jornet i Norbert Martínez n'encapçalen el repartiment. FELIPE MENA

EL TNC ESTRENA LA COMÈDIA D'OSCAR WILDE 'LA IMPORTÀNCIA DE SER FRANK', QUE EXPLORA ELS LÍMITS DE LA HIPOCRÈSIA

Teatre L'espectacle, presentat com una faula, inclou peces musicals · Ja se n'han venut bona part de les entrades

REDACCIÓ

El Teatre Nacional de Catalunya acaba d'estrenar *La importància de ser Frank*, d'Oscar Wilde, que es podrà veure fins al 10 de juny a la sala petita. A hores d'ara, ja se n'ha venut una bona part de les entrades.

David Selvas dirigeix aquesta comèdia d'embolics que arrenca quan un noi descobreix que el seu amic l'ha enganyat amb el seu nom. L'obra, definida com una faula, tracta de temes com ara la llibertat, els límits de la hipocrèsia, la necessitat de portar una doble vida i la recerca de la veritat. Miki Esparbé, David Verdaguer, Laura Conejero, Paula Jornet i Norbert Martínez n'encapçalen el repartiment.

David Selvas i Cristina Genebat s'han encarregat de fer una versió particularment lliure del text d'Oscar Wilde. Expliquen que en volien fer una traducció actualitzada al 2018, però que adaptar Wilde era difícil, perquè n'hi ha prou de canviar una paraula i el text deixa de

Tots els personatges són Wilde, perquè és una obra que es belluga poc de la carretera principal en relació amb el text original. FELIPE MENA

tenir sentit. Per això van decidir de fer un canvi i que l'actriu Paula Jornet, en comptes d'escriure un diari, compongués i interpretés cançons. D'aquesta manera, durant la funció, s'interpreten set peces musicals originals compostes per Jornet: 'No són propostes d'un musical clàssic, és una barreja curiosa que va des del pop-rock fins a l'indie', diu ella mateixa. Les peces inclouen propostes de Selvas, Genebat i Jornet, però també hi ha algun fragment del text original. 'Ens hem recolzat en les peces per poder anar a uns altres llocs', explica Selvas.

Per Genebat, tots els personatges són Wilde, perquè és una obra que es belluga poc de la carretera principal en relació amb el text original. 'És una comèdia que parla de la llibertat', explica Selvas. De fet, una de les qüestions que aborda aquest conte és com explorar la llibertat

per mitjà de l'art i com trencar la idea que no es pot viure més enllà d'allò que hom imagina.

Un dels retrats més àcids i divertits que s'han fet sobre la hipocresia social

Només tres mesos després d'haver estrenat la comèdia, la trajectòria d'Oscar Wilde es va arruïnar sobtadament per la condemna a dos anys de presó, acusat d'indecència per la seva vida privada. L'escriptor, que ja no es va refer d'aquell cop tan dur, havia denunciat sovint la hipocresia d'una societat cada vegada més conservadora i controladora. Una hipocresia que, de manera premonitòria, havia esdevingut protagonista d'aquesta obra mestra sobre els embolics amorosos de dos joves britànics que duen una doble vida, una obra que anticipa algunes de les principals avantguardes del segle XX. ■

Es tracta d'una obra que anticipa algunes de les principals avantguardes del segle XX

Un concert en un terrat de Barcelona. COINCIDÈNCIA

DANSA, TEATRE | MÚSICA AL SOSTRE DE LA CIUTAT: ARRENCA EL CICLE 'TERRATS EN CULTURA'

Festivals En la programació, que s'allarga fins al setembre, es destaquen els concerts de Cesk Freixas i l'espectacle d'homenatge a Sagarra 'Hem vingut aquí a deixar les coses clares'

REDACCIÓ

Ja fa cinc anys que, quan arriba el bon temps, l'associació Coincidències organitza el cicle 'Terrats en Cultura'. La programació agrupa disciplines molt diverses –música, dansa, teatre– i tots els espectacles es fan en terrats particulars de Barcelona. L'indret de la cita és sorpresa i el públic no s'assabenta de l'adreça fins mitja hora abans de començar l'espectacle. L'objectiu del cicle, expliquen des de l'organització, és fer sortir la cultura dels espais habituals per fer-la més pròxima.

El cicle arrenca avui en un terrat del barri de les Corts amb un concert d'Os-

car d'Aniello, conegut artísticament per 'Delafé', en què desgranarà l'origen de les lletres de les seves cançons. Acompanyat d'un piano, recitarà cançons i poemes tal com van arribar al món: nus. El cicle continuarà aquest mes amb la dansa de la companyia Moveo (11 de maig), un concert de versions de David Bowie a càrrec del cantant Shuarma (17 de maig) i l'obra de microteatre *Anna* presentada pel dramaturg Marc Torrecillas (25 de maig).

La programació s'estira fins al mes de setembre i inclou espectacles en diversos barris de Barcelona, des del Born a Vallcarca passant per les Tres Torres. S'hi destaquen els concerts de Cesk Freixas (8 de juny), Sidonie (19 de juliol) i Daniel

Lumbreras (27 de juliol). També l'adaptació al català del text del dramaturg irlandès John O'Donovan *Si tinguéssim més coca et demostraria com t'estimo* (15 de juny) i *Hem vingut aquí a deixar les coses clares*, un espectacle que homenatja Josep Maria de Sagarra a partir dels seus texts més satírics (14 de setembre).

El cicle s'acomiadarà amb un dels actes més característics: un espectacle durant la nit del piromusical de les festes de la Mercè. Enguany anirà a càrrec del duet mallorquí Donallop i té l'al·licient afegit que es farà des d'un terrat del barri de l'Eixample amb unes vistes privilegiades sobre el piromusical. Les cançons de Pere Bestard i Joana Pol, doncs, aniran guarnides amb els focs d'artifici.

ARRIBA EL VALÈNCIA NEGRA MÉS GRAN I INTERNACIONAL

Festivals Donna Leon i John Banville són els convidats estrella del festival, que programa més de cent activitats

REDACCIÓ

L'escriptora nord-americana Donna Leon, una de les estrelles del *noir* internacional, i Benjamin Black, nom real del famós escriptor John Banville, són els caps de cartell del festival VLC Negra que es fa a València fins al 13 de maig. Mig centenar d'autors, 115 activitats i 40 seus són algunes de les xifres d'aquest certamen, dedicat de manera excepcional al llibreter valencià Paco Camarasa, mort recentment. És el més gran, en espai, i el més internacional, pel que fa als escriptors participants, dels sis certàmens que s'han organitzat fins ara.

A més de Leon i Banville, que oferiran sengles trobades amb els lectors el 5 i el 9 de maig, al cartell del festival s'hi afegeixen un bon reguitzell d'autors internacionals de novel·la negra: Santo Piazzese, Ben Pastor, Bernard Minier, Frank Thillez, Romain Puértolas, Marin Ledun, Jorge Eduardo Benavides, Carlos Zanón, Espido Freire, Alicia Giménez Barlett, etc. Pel que fa a les lletres catalanes, hi seran representades per Andreu Martín, Martí Domínguez i Pasqual Alapont, entre més.

Enguany, a més de passar de vint-i-vuit a quaranta seus a València, el festival s'expandeix a quatre municipis de la rodalia: Aldaia, Benetússer, Burjassot i la Font de la Figuera, que tindran l'oportunitat de gaudir d'algunes de les més de cent propostes de l'agenda cultural. Hi destaquen conferències, trobades amb autors, bibliofòrums i col·loquis sobre tot

Entre les novetats de la programació, destaca un passallibres al metro de València. CEDIDA

de temes al voltant de l'enjòlit. 'Volem que el festival s'estengui com una taca negra', explica el director del festival, Jordi Llobregat.

Entre les novetats de la programació, destaca un passallibres (*book-crossing*) al metro de València, clubs de lectura i visites dels autors en centres educatius. Perquè un dels objectius del festival d'enguany és

anar a cercar els lectors, explica Llobregat. La programació es completa amb un espai de reflexió sobre el tràfic de dones de la mà de Metges Sense Fronteres, un cicle de cinema a la Filmoteca dedicat a Fritz Lang, la representació a la sala Russafa de l'obra *Un crim perfecte* i cites gastronòmiques amb menús especials all Mercat i Gastroestudio.

LLEIDA, CAPITAL DELS TITELLES PER UN CAP DE SETMANA

Titelles Durant tres dies, la capital del Segrià s'omple de putxinel·lis, marionetes i 'muppets'

Un titellaire dóna una rosa a una marioneta. CEDIDA

REDACCIÓ

Vint-i-sis espectacles, cinc estrenes i cent una actuacions repartides en vint-i-set espais de tot Lleida. Són les xifres de la Fira de Titelles de Lleida, que es fa aquest cap de setmana. Aquest certamen especialitzat en titelles és un dels més destacats del Principat i cada any aplega algunes de les propostes més interessants del gènere. A més, hi participen desenes de companyies arribades de tot el país i de l'estranger.

El certamen arrenca divendres amb l'espectacle inaugural, 'Alicia i les ciutats invisibles', a càrrec de la companyia murciana Onírica Mecànica. És una versió del conte clàssic de Lewis Carroll *Alicia al País de les Meravelles*. Però el principal tret distintiu de l'espectacle és que és una producció de gran format sense titelles tradicionals. A més, les noves tecnologies hi tenen un paper molt destacat.

Durant els tres dies de fira, es podran veure tota mena d'espectacles protagonitzats per titelles ben variats: putxinel·lis, marionetes, titelles de guant,

muppets... Entre els més destacats, hi ha les marionetes tradicionals italianes de Filippo Marionette; l'Espai Munta Titella, on els titelles es construeixen sobre la marxa; la poètica 'Història d'una llavor' de la companyia La Maquinné i 'Memòria envasada al buit', un espectacle de titelles gegants que versa sobre l'oblit.

La fira ha programat tot d'activitats paral·leles, amb la col·laboració del Banc dels Aliments i l'Hospital Arnau de Vilanova de Lleida: un concurs fotogràfic, la projecció de curtsmetratges amb la col·laboració d'Animac, activitats de carrer i exposicions, entre més. III

LA COMÈDIA COSTUMISTA 'MI QUERIDA COFRADÍA' ARRIBA ALS CINEMES

La producció d'ESCAC Films *Mi querida cofradía*, de Marta Díaz, guardonada al festival de cinema de Màlaga amb el premi del públic i el guardó a la millor actriu secundària per a Carmen Flores, arriba als cinemes aquest cap de setmana. És una comèdia costumista protagonitzada per dones, que transcorre durant la Setmana Santa malaguenya. La cartellera cinematogràfica també inclou *Roman J. Israel, Esq.*, una cinta que se situa en el costat ocult del sistema penal de Los Angeles, amb un repartiment encapçalat per Denzel Washington, Colin Farrel i Carmen Ejogo.

Mi querida cofradía

Direcció: Marta Díaz de Lope Díaz.
Intèrprets: Pepa Aniorte, Gloria Muñoz; Juan Gea, Alejandro Albarracín, Manuel Morón. Gènere: Comèdia.

Carmen és una malaguenya que és a punt de fer realitat el somni de la seva vida: ser presidenta de la seva confraria. Però finalment els seus companys elegeixen el seu màxim rival.

Roman J. Israel, Esq.

Direcció: Dan Gilroy. Intèrprets: Carmen Ejogo, Shelley Hennig, Nazneen Contractor; Denzel Washington, Colin Farrell, James Paxton. Gènere: Drama.

Roman Israel és un advocat defensor que, després de la mort del seu mentor, és requerit per un popular bufet d'advocats. En la nova feina, es troba involucrat en tot esdeveniments que li fan prendre decisions difícils.

12 Strong 12 valientes

Direcció: Nicolai Fuglsig. Intèrprets: Elsa Pataky, Yasmine Aker, Allison King; Chris Hemsworth, Taylor Sheridan, Michael Shannon. Gènere: Drama

Un equip de les forces especials és elegit per respondre als atemptats de l'11-S. L'equip és traslladat al nord de l'Afganistan, on lluitarà contra els talibans i al-Qaida.

Sexpact

Direcció: Kay Cannon. Intèrprets: Leslie Mann, Kathryn Newton, Gideon Adlon; Ike Barinholtz, John Cena, Graham Phillips. Gènere: Comèdia.

Quan una mare i dos pares descobreixen que les seves filles respectives han fet un pacte per perdre la virginitat la nit del ball de fi de curs, planegen una operació secreta per impedir-ho.

Joan Perucho no podrà llegir aquest 'llibre daurat' que ell va reclamar a Josep Piera que escrivís

Josep Lluch

'EL LLIBRE DAURAT. LA HISTÒRIA DE LA PAELLA COM NO S'HA CONTAT MAI', DE JOSEP PIERA

Us oferim un fragment d'aquest gustós tractat, que arribarà a les llibreries el dimecres 9 de maig · També us en parla l'editor Josep Lluch

REDACCIÓ

«Durant la dècada dels cinquanta a les llars valencianes es prenia un plat d'arròs com a menjar de calent pel migdia. Només si els homes marxaven a treballar al camp (de sol a sol), el plat d'arròs es menjava de nit. L'arròs era l'aliment bàsic de la població, tant del litoral com de l'interior. Amb arròs, oli i uns pocs condiments vegetals i animals, n'hi havia per a alimentar una família. Aquests anys de mínims i amb poc de poc, però, es feien arrossos que ara poden semblar fantasies coquinàries, perquè són impossibles de reproduir. [...] Fou durant aquesta època que a moltes cases valencianes es va substituir el safrà pel colorant. [...]»

Amb aquest dir fresc, planer, rigorós i documentat, també sentimental, Josep Piera ens explica a *El llibre daurat* (Pòrtic)

el bo i millor de la història, la tradició i el fer d'un plat que és bandera al País Valencià, la paella. Tal com diu el subtítol, és la història de la paella com no s'ha explicat mai. Llegiu-ne **un fragment**.

L'editor de Pòrtic, Josep Lluch, ens parla del volum:

Un homenatge valencià

«Joan Perucho no podrà llegir aquest 'llibre daurat' que ell va reclamar a Josep Piera que escrivís. Ara fa trenta anys, el creador de mons imaginaris i erudit gastrònom va proposar a l'escriptor de la Safor que escrivís 'la història mai no escrita de la paella'. I en Piera ho ha fet, amb la lentitud amb què es fan les coses plaents. Entremig, ha publicat uns deu llibres de poemes, un parell de biografies, llibres memorialístics, narracions de viatges i un llibre de receptes familiars. La curiositat de Josep Piera no té límits.

El llibre que avui oferim als lectors és una obra enciclopèdica i alhora fas-

tuosament sensual, divertida i amena. La paella vista com a menjar feliç, com a ritual íntim i com a símbol col·lectiu. Una celebració de la cultura popular de la nostra terra. Il·lustrat amb les fotografies i els documents més curiosos, el llibre captivarà els aficionats a la cuina, però també els lectors interessats en la tradició cultural europea.

Com arriba l'arròs a la península? Com el cuinaven els andalusins? I els jueus sefardites? De quina manera l'oli i el tomàquet esdevenen una alternativa al risotto milanès? Quina és la primera referència escrita de la 'paella de València'? Com la descrivia Blasco Ibáñez? Quan passa a ser un menjar ciutadà? Quina relació hi tenien Orson Welles, Ernest Hemingway, Joan XXIII i Concha Piquer? I Joan Fuster? La paella és republicana, franquista o monàrquica?

Per saber-ne més i perquè la paella us agradi més encara i us evoqui dies feliços, us convidem a llegir aquest 'llibre daurat'.»

MUSCLOS FARCITS

Una proposta que tant serveix d'aperitiu com de primer plat

Ingredients

- 1 kg de musclos grossos
- 1 got de vi blanc
- 1 fulla de llorer

Per al farcit:

- 2 grans d'all
- 1 ceba grossa
- mig pebrot vermell
- mig pebrot verd
- un grapat de cuetes de gamba
- 2 branquetes de julivert
- 1/4 l de llet
- 1/4 l d'aigua dels musclos (que la reservarem)
- 3 cullerades de farina blanca
- sal

Per a l'arrebossat:

- farina blanca
- pa ratllat
- 2 ous
- oli abundant

NEUS CUSCÓ

Netegem els musclos (amb un raspall freguem les cloques).

Posem els musclos en una cassola, sense aigua, amb una fulla de llorer. La tapem. Quan els musclos s'obren, hi afegim el vi. Apaguem el foc i els deixem reposar uns deu minuts.

Després, buidem els musclos, guardem la carn, les cloques i també l'aigua, que la colarem.

Posem una paella al foc amb una mica d'oli i sofregim els alls tallats a rodanxes. Després hi afegim la ceba tallada ben petita i, tot seguit, els pebrots, també tallats ben petits i ho sofregim a poc a poc. Quan tot sigui cuit, hi afegim

tres cullerades de farina blanca i anem remenant perquè es cogui. Aboquem un quart de litre de l'aigua dels musclos i després la llet. Remenem i anem fent una beixamel. Mentre remenem, hi afegim la carn dels musclos tallada petita i les cues de gamba també tallades petites. Remenem fins que agafi consistència. Ho deixem refredar de quatre a cinc hores.

Farcim les closques. Tot seguit, les arrebossem per la banda del farcit: primer amb farina blanca, després ou batut i finalment pa ratllat.

Aleshores, en una paella amb oli abundant, fregim els musclos de cap per avall, pel farcit. Els col·loquem en paper absorbent per treure l'oli sobrer i ja els podem posar en una safata per a servir.

Comença la Resposta, el festival solidari amb Anna Gabriel

El cap de Govern d'Andorra, Toni Martí, demana una solució política entre Catalunya i Espanya

Kofi Annan envia un missatge pel diàleg amb una fotografia amb una bandera per l'acostament dels presos bascs i una estelada

Vist per a sentència el judici dels joves d'Altsasu acusats de terrorisme per una baralla de bar

El parlament aprova la reforma de la llei de Presidència